

ISSN 1899-2064

Dialogi Biblioteczne

**BIULETYN PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ
IM. JÓZEFA LOMPY W KATOWICACH**

2015, nr 1(15)

Śląskie.
Pozytywna energia

Adres redakcji: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy
ul. kard. S. Wyszyńskiego 7

40-132 Katowice

tel. (32) 258-38-38

e-mail: **dialogi.biblioteczne@pbw.katowice.pl**

Internet: **www.pbw.katowice.pl**

Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. J. Lompy w Katowicach

Zespół redakcyjny: Anna Marcol – redaktor naczelny;
Urszula Jankowska – zastępca redaktora naczelnego, skład;
Barbara Michałek – korekta; Anna Musiał – pomoc techniczna

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	2
Z ŻYCIA BIBLIOTEKI	
Katarzyna Drogoś „Znasz tę książkę? Nie? to koniecznie przeczytaj!” i „Katowice w latach 60-tych”. Konkursy na książeczki elektroniczne	3
Barbara Czechowicz „Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę. Technologia, edukacja, kultura”. Komunikat z konferencji warsztatowej	6
Urszula Jankowska Nowe zadania PBW w Katowicach na rzecz wspomagania pracy szkół	7
REGIONALIA	
Barbara Czechowicz Tragedia Górnośląska 1945	10
Barbara Michalek Tragedia Górnośląska. Zestawienie bibliograficzne w wyborze	14
PLACÓWKI OŚWIATOWE W REGIONIE	
Marta Jachimowska, Beata Szymura XXV Festiwal Miniatur Teatralnych w Zespole Szkół Sportowych nr 1 w Chorzowie	16
Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA	
Bożena Zwierzyńska Książki w „Jeżycjademie”. Krzyżówka na jubileusz Małgorzaty Musierowicz	19
Katarzyna Herich Tajemnica i przygoda, czyli tropimy złodziei wraz z bohaterami książki „Wakacje z duchami” Adama Bahdaja. Konspekt spotkania Klubu Interesującej Książki dla klasy V szkoły podstawowej, przeprowadzonego w bibliotece pedagogicznej	25
Lucyna Jableka, Danuta Mika Wystawa jako urozmaicenie oferty biblioteki	28
Katarzyna Herich Przepis na konkurs	32
SIECIOW@NIE	
Anna Marcol Tworzymy komiks w ToonDoo	34
KOMUNIKATY	
Monika Rowińska Biblioteki Szkolne Online – pokaż, co robisz!	39
Anna Marcol „Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy”. Bezpłatne czasopismo online	41
Z RELACJI UCZESTNIKA	
Kamila Jakubczyk XI Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego: „Biblioteka – priorytety i pomysły”	42

OD REDAKCJI

Drodzy Czytelnicy, drodzy Nauczyciele Bibliotekarze!

W 2016 roku biblioteki pedagogiczne czekają nowe wyzwania związane ze wspomaganiami pracy szkół i placówek oświatowych. Już teraz przygotowujemy się do podjęcia przyszłych zadań poprzez prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia oraz kompleksowe wspomaganie jednej z katowickich szkół, które przybliżamy w pierwszym dziale. Wspominamy także o konferencji warsztatowej *Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę* (28 maja 2015 roku) oraz rozstrzygniętych konkursach na elektroniczne komiksy i książeczki. Tajniki tworzenia e-komiksu prezentujemy w samouczku, z którego korzystali uczestnicy naszych szkoleń.

W związku z obchodami Roku Pamięci Ofiar Tragedii Górnośląskiej polecamy Państwu publikację *Wywózka. Deportacja mieszkańców Górnego Śląska do obozów pracy przymusowej w Związku Sowieckim w 1945 roku* oraz zestawienie bibliograficzne książek i artykułów, w których podjęto ten temat.

W kolejnych działach relacjonujemy przedsięwzięcia i inicjatywy podejmowane przez nauczycieli bibliotekarzy bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Publikujemy również materiały, które można wykorzystać w pracy edukacyjnej biblioteki – krzyżówkę przygotowaną z okazji jubileuszu Małgorzaty Musierowicz, konspekt zajęć Klubu Interesującej Książki oraz materiały podpowiadające, w jaki sposób zorganizować biblioteczny konkurs i wystawę. Całość uzupełniają komunikaty i sprawozdanie z XI Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego, które odbyło się 27 marca 2015 roku.

Dziękujemy wszystkim nauczycielom bibliotekarzom, którzy przyczynili się do powstania tego numeru. Cieszy nas, że „Dialogi Biblioteczne” stanowią dla Państwa płaszczyznę wymiany informacji, doświadczeń i dobrych praktyk.

Życząc Państwu udanych wakacji, zachęcamy do współpracy w nowym roku szkolnym.

Redakcja

INFORMACJE DLA AUTORÓW

Redakcja przyjmuje do druku materiały o treści popularnonaukowej, związane z pracą dydaktyczną nauczycieli bibliotekarzy, które są wynikiem oryginalnej twórczości, nie naruszają praw osób trzecich i nie zostały wcześniej opublikowane lub skierowane do druku.

Objętość tekstu do 4 stron maszynopisu A5, czcionka Times New Roman 10 pkt., odstęp 1 pkt. Do tekstu Autor powinien dołączyć krótką notatkę o sobie, adres do korespondencji, adres e-mail.

Zastrzegamy sobie prawo do skracania i redagowania tekstów. Nie zamówionych materiałów Redakcja nie zwraca.

Poglądy zawarte w artykułach są osobistymi przekonaniem Autorów i nie zawsze pokrywają się z opiniami Redakcji.

Z ŻYCIA BIBLIOTEKI

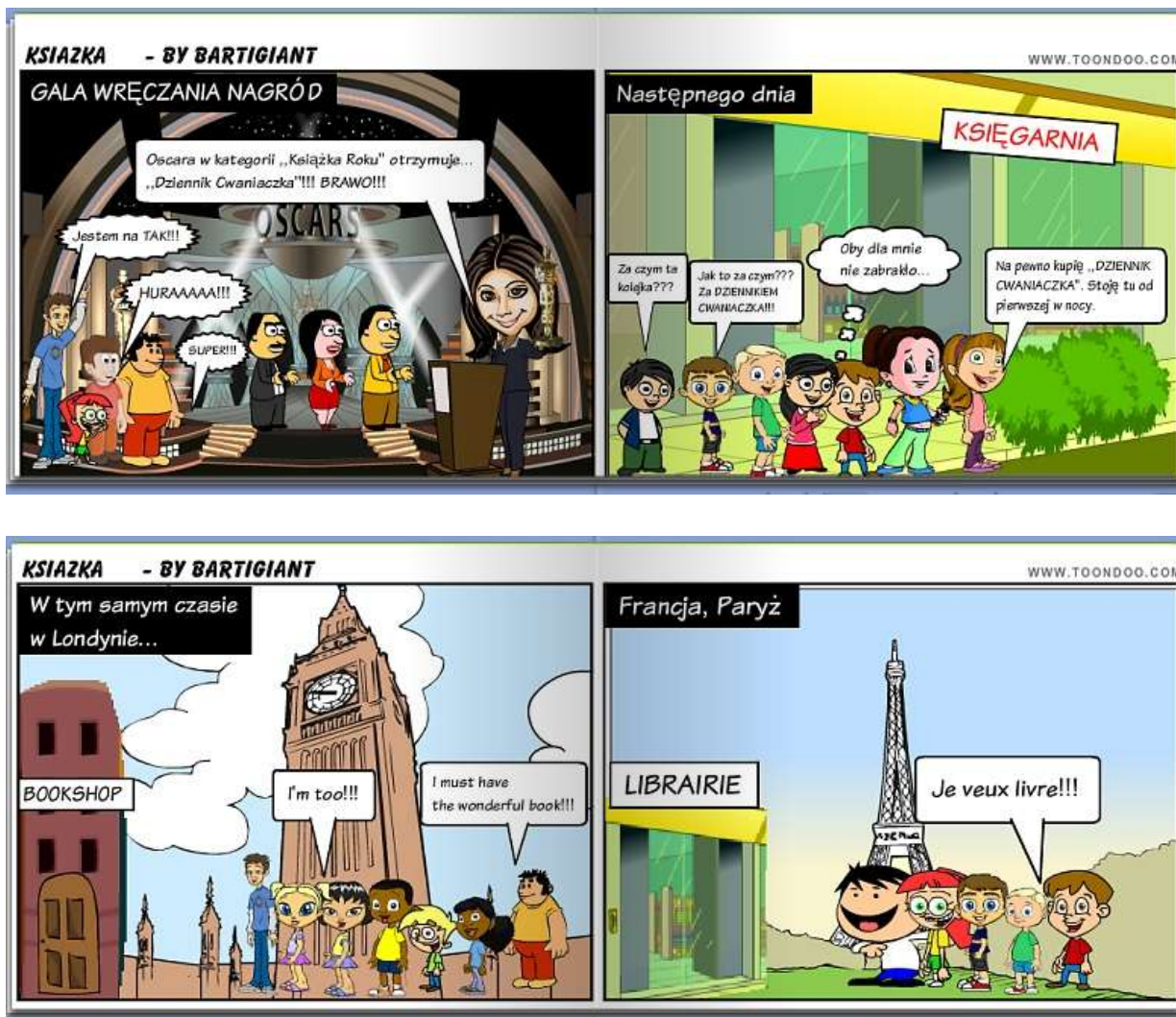
Katarzyna Drogoś*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach***„ZNASZ TĘ KSIĄŻKĘ? NIE? TO KONIECZNIE PRZECZYTAJ!”
I „KATOWICE W LATACH 60-TYCH”****KONKURSY NA KSIĄŻECZKI ELEKTRONICZNE**

W roku szkolnym 2014/15 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach ogłosiła dwa konkursy wykorzystujące ogólnodostępne aplikacje internetowe: ToonDoo (<http://www.toondoo.com/>) i StoryJumper (www.storyjumper.com). ToonDoo umożliwia tworzenie komiksów i książeczek komiksowych, StoryJumper pozwala na przygotowanie książki odwzorowującej jej klasyczną, tradycyjną formę. Prace powstawały pod kierunkiem nauczycieli opiekunów, którzy zapoznawali uczniów z programem i przesyłali gotowe komiksy i e-książeczki do organizatorów. Opiekunowie mogli skorzystać ze szkoleń organizowanych przez bibliotekę z zakresu obsługi tych programów.

Konkurs *Znasz tę książkę? Nie? To koniecznie przeczytaj!* miał na celu rozbudzanie aktywności czytelniczej, popularyzację literatury dla dzieci i młodzieży, a także rozwijanie umiejętności korzystania z ciekawych aplikacji internetowych. Konkurs adresowany był do uczniów klas 4-6 szkół podstawowych i gimnazjalistów. Zadanie polegało na przygotowaniu skierowanej do rówieśników rekomendacji ulubionej książki. Musiała ona być przygotowana w formie e-komiksu ToonDoo.

Prace konkursowe dotyczyły całego spektrum literatury dziecięcej i młodzieżowej. Wiek uczestników konkursu był bardzo zróżnicowany, stąd i różnorodność rekomendowanych tekstów. Młodszy uczniowie polecali rówieśnikom teksty bajek, m.in. *Czerwonego Kapturka*, *Calineczkę*, *Brzydkie kaczątko*, nieco starsi *Dzieci z Bullerbyn* A. Lindgren, *Dynastię Niziołków* J. Olech, *Hanię Humorek* M. McDonald. Gimnazjaliści i bardziej zaawansowani czytelnicy ze szkół podstawowych zachwalali m.in. *Hobbita* J.R.R. Tolkiena, *Niezdolną* V. Roth, *Igrzyska śmierci* S. Collins, *Atrofię* L. DeStefano. Czytanie książek to dla młodych ludzi nie tylko rozrywka, ale także sposób na rozwijanie zainteresowań. Wśród zalecanych publikacji znalazły się pozycje z cyklu *Odkrywanie świata* (dotyczące zwierząt, kosmosu) oraz książki biograficzne poświęcone One Direction czy Leo Messiemu.

Komiksy miały różną objętość – od tych składających się z trzech, czterech obrazków do dużych, rozbudowanych do kilkudziesięciu stron książeczek. Uczniowie polecając książki najczęściej opowiadali ich najlepsze, najzabawniejsze fragmenty lub wprowadzali głównego bohatera, który zachęcał do wspólnego przeżywania przygód. Przekonywali, że lektura jest najlepszym sposobem na nudę. Zdarzało się też inne ujęcie tematu, czego przykładem może być komiks, w którym pewien tytuł otrzymuje Oscara w kategorii „Książka Roku” i staje się światowym bestsellerem.

Konkurs *Katowice w latach 60-tych* zorganizowany został przy współpracy z Muzeum Historii Katowic i związany był z 50-tą rocznicą oddania do użytku katowickiego Ronda oraz 30-stą rocznicą śmierci gen. Jerzego Ziętka, którego imię nosi Rondo. Skierowany był do uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Dla uczestników przygotowano materiały pomocnicze (w formie elektronicznej) i zorganizowano prelekcję poświęconą historii miasta z tamtego okresu. Celem konkursu było przede wszystkim zachęcenie młodzieży do podjęcia pracy badawczej zmierzającej do poznania historii i kultury stolicy województwa śląskiego. Zadanie konkursowe polegało na przygotowaniu w programie komputerowym StoryJumper książki elektronicznej. Jej treść mogła dotyczyć architektury miasta, środków komunikacji (wygląd tramwajów, autobusów, samochodów itp.), wydarzeń kulturalnych (afisze, repertuary kin i teatrów), mody (także fryzur i makijażu), sklepów i restauracji (bary mleczne, serwowane potrawy). Przy tworzeniu książki uczniowie mogli wykorzystać zdjęcia, rodzinne pamiątki, wspomnienia ludzi z tamtych lat. Prace mogły być tworzone indywidualnie lub grupowo (zespół mógł liczyć maksymalnie cztery osoby).

Książeczki przygotowane przez młodzież najczęściej dotyczyły architektury Katowic. Były to przede wszystkim fotografie budynków wraz z krótką historią ich powstawania lub albumy fotograficzne obrazujące te same miejsca w latach 60-tych i współcześnie. Częstym motywem była też moda. Uczniowie wskazywali na ówczesne domy mody: Skarbek i Zenit. Stroje katowiczian, fryzury, makijaż przedstawiali

na tle ogólnopolskich (i europejskich) trendów. Odnosili się także do uroczystości i zwyczajów rodzinnych. Prezentowali utrwalone na fotografiach ważne wydarzenia: uroczystość „roczku”, pierwszej komunii czy ślubu (cywilnego i kościelnego). Zwracali uwagę na elementy stroju, wręczane z tych okazji prezenty. Zilustrowali także zwyczaj niedzielnego spaceru oraz rozrywki (m.in. wyjazdy integracyjne z pracy, kolonie, imprezy sylwestrowe, bale przebierańców).

Oprócz albumów fotograficznych pojawiły się opowiadania (np. wehikuł czasu przenosi bohatera w lata 60-te, który wędrując po mieście opowiada o nim), wywiady ze starszymi członkami rodzin (wspomnienia udokumentowane były zdjęciami). Wśród prac znalazła się także książeczka w formie zbioru ciekawostek z tamtego okresu (z własnymi rysunkami auterek) oraz praca będąca porównaniem statystycznym ilości posiadanych przez mieszkańców województwa dóbr 50 lat temu i obecnie.

Młodzi ludzie, tworząc prace konkursowe, wykazali się nie tylko sprawnością obsługi aplikacji internetowych, ale przede wszystkim pomysłowością w prezentowaniu ulubionych lektur (konkurs na e-komiks) oraz umiejętnością zbierania informacji, obserwowania otoczenia i zachodzących w nim zmian (konkurs na e-książeczkę).

Mgr Katarzyna Drogoś – nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Wydziału Opracowania Zbiorów PBW w Katowicach.

Barbara Czechowicz

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

**„DO BIBLIOTEKI SZKOLNEJ NIE TYLKO PO KSIĄŻKĘ.
TECHNOLOGIA, EDUKACJA, KULTURA”****KOMUNIKAT Z KONFERENCJI WARSZTATOWEJ**

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym *Metis* w Katowicach oraz Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach zorganizowała konferencję warsztatową *Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę. Technologia, edukacja, kultura*, która odbyła się 28 maja 2015 roku w siedzibie RODN „WOM” w Katowicach.

Konferencja była adresowana do nauczycieli bibliotekarzy, nauczycieli różnych przedmiotów oraz innych osób zainteresowanych tą tematyką. Przyczyniła się do pogłębienia wiedzy na temat zmian zachodzących w różnych grupach czytelników i ich preferencji czytelniczych, urozmaicenia ofert bibliotek oraz doboru środków, w tym technologii IT, do wspierania i kształtowania nawyków czytelniczych oraz ogólnego wychowania estetycznego.

Konferencja składała się z dwóch części: wykładowej i warsztatowej. Gościem specjalnym była pani Champa Saha, pedagog specjalny z Bengaluru w Indiach, która wygłosiła referat *Encouraging young children to read (Rozbudzanie zainteresowania czytaniem u młodszych dzieci)*. Przybliżyła ona zagadnienia kształcenia kompetencji czytelniczych u dzieci i młodzieży. Następne referaty to: *Do Informacji Bibliograficznej nie tylko po informację, czyli o tym, jak popularyzujemy czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży* – wygłoszony przez Katarzynę Herich (Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach), *W bibliotece teatralnie i multimedialnie* prelegentek Joanny Syneckiej i Katarzyny Kalki (Szkoła Podstawowa nr 3 w Bytomiu), *Nauka poprzez zabawę w bibliotece szkolnej* – Marty Jachimowskiej i Beaty Szymury (Zespół Szkół Sportowych nr 1 w Chorzowie), *Medialny świat gimnazjalistów z Trzynastki* – Elżbiety Michalskiej (Gimnazjum nr 13 w Sosnowcu) oraz *Literackim szlakiem przez Katowice* – Iwony Müller (Zespół Szkół Handlowych w Katowicach).

W części warsztatowej odbyły się zajęcia do wyboru:

- *Learning Apps – tworzenie interaktywnych materiałów dydaktycznych* (Urszula Jankowska, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach),
- *Weebly – bezpłatny sposób na stronę internetową biblioteki* (Anna Marcol, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach),
- *Quilling – magiczne zawijasy* (Gabriela Wawrzynek, Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny *Metis* w Katowicach),
- *Poezja do podziwiania, czyli malowanie treści (kaligrama)* (Jolanta Wawoczny, Gimnazjum nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi w Katowicach).

Patronat medialny nad konferencją sprawowały: portal InfoKatowice.pl, serwis Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP oraz czasopismo elektroniczne „Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy”.

Mgr Barbara Czechowicz – nauczyciel bibliotekarz, Czytelnia PBW w Katowicach.

Urszula Jankowska*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach*

NOWE ZADANIA PBW W KATOWICACH NA RZECZ WSPOMAGANIA PRACY SZKÓŁ

System wspomaganie szkół spaja ze sobą dwa istotne elementy. Z jednej strony jest to system funkcjonowania szkoły, a z drugiej bieżąca praca placówki. Zdiagnozowanie potrzeb obu elementów i podniesienie kompetencji w tych zakresach przyczynia się do podwyższania jakości systemu oświaty, czyli rozwoju edukacji i poziomu nauczania.

Rozporządzenie z 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 369) dookreśla zadania bibliotek w zakresie wspierania pracy szkoły. Wspomaganie realizowane przez biblioteki ma polegać na gromadzeniu, opracowywaniu, ochronie, przechowywaniu i udostępnianiu użytkownikom materiałów bibliotecznych, organizowaniu i prowadzeniu wspomaganie szkół i bibliotek szkolnych, prowadzeniu działalności informacyjnej i bibliograficznej oraz promowaniu edukacji czytelniczej i medialnej. Biblioteki mają również pomagać nauczycielom w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji cyfrowych poprzez prowadzenie warsztatów zmierzających do praktycznego wykorzystania innowacyjnych metod nauczania na lekcjach czy kształcenie umiejętności korzystania z platform edukacyjnych. Ponadto zadaniem biblioteki pedagogicznej będzie wspomaganie szkoły w zakresie zarządzania biblioteką szkolną.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach od września 2014 roku realizuje działania mające na celu wspomaganie Zespołu Szkół Specjalnych nr 6 w Katowicach. Wspomaganie rozumiane jest tu jako proces rozwoju szkoły, który obejmuje diagnozę potrzeb, zaplanowanie i realizację działań wspierających szkołę, pomoc w wykorzystaniu nabytej wiedzy i umiejętności przez nauczycieli w pracy dydaktycznej oraz bieżące śledzenie zmian. Szkoła w aspekcie wspomaganie występuje jako organizacja, która angażuje uczniów, nauczycieli, dyrekcję. Uwzględnia różne potrzeby podczas opracowywania planu wsparcia oraz umożliwia jego realizację podczas tego procesu. Jednym z celów wspomaganie jest towarzyszenie szkole podczas realizacji wspomaganie. Odbywa się to poprzez bezpośredni kontakt koordynatora wspomaganie ze szkołą oraz przeprowadzenie doskonalenia na terenie szkoły. Formy doskonalenia pomagają w korzystaniu z zasobów wiedzy i nabytego doświadczenia nauczycieli. Umożliwia to, bardzo istotną w tym procesie, integrację, wymianę doświadczeń oraz wypracowanie rozwiązań i ich wdrożenie w proces dydaktyczny.

Pierwszym etapem działań była pogłębiona diagnoza szkoły, w efekcie której przygotowano roczny plan wspomaganie. Diagnoza pozwoliła na wybór obszaru wsparcia, który dotyczył podniesienia kompetencji nauczycieli i wspomaganie rozwoju uczniów. W stosunku do nauczycieli realizacja potrzeb odnosiła się do pełniejszego wykorzystania nowoczesnych technologii oraz rozwoju kompetencji plastycznych w pracy dydaktycznej nauczycieli. Działania skierowane do uczniów miały na

celu rozwój ich aktywności z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji (uczniowie przebywający w szkole podczas hospitalizacji).

Plan wspomagania łączył następujące elementy: wskazanie celów, wyznaczenie wskaźników realizacji planu, przygotowanie harmonogramu realizacji działań (terminy wykładów, szkoleń i innych form doskonalenia). Przygotowana oferta doskonalenia była planem działania, realizowanym w szkole w ciągu roku szkolnego.

Wdrażanie planu polegało na relacji działań prowadzonych w oparciu o utworzony harmonogram. Plan realizowanych działań umożliwia lepsze planowanie i rozłożenie całego cyklu warsztatów w dłuższym okresie czasu oraz zintegrowanie go z cyklem pracy szkoły.

W ramach wspomagania przeprowadzono warsztaty:

- podnoszące kompetencje plastyczne nauczycieli (**13** warsztatów m.in. *Koszyczki z mydła, Kusudama, Haft matematyczny, Kirigami, Embossing*);
- podnoszące kompetencje z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli (**26** warsztatów m.in. *Hot Potatoes, Google Drive, Zasoby ukrytego Internetu, Ocena jakości informacji elektronicznej, Weebly, Learning Apps, Platforma MInstructor*);
- dla ponad **140** uczniów klas 1-3 szkoły podstawowej (cykl zajęć *Zaczarowany Świat Baśni: Calineczka, Koronczarki, Baśnie chińskie* i inne);
- dla **68** uczniów szkoły średniej (*Tu puka sztuka: Vincent Van Gogh. Najdroższe słoneczniki świata, Kiedy fotografia staje się sztuką?, Sztuka naiwna – czyli jaka?*).

Przykładowe prace wykonane podczas warsztatów *Embossing*.

Fot. U. Jankowska.

Wspomaganie jest procesem adresowanym do szkoły jako organizacji uczącej się, której głównym zadaniem jest uwzględnienie potrzeb uczniów. Nauczyciele, w oparciu o wnioski i doświadczenie płynące z ich bieżącej pracy z uczniem, doskonałą indywidualny warsztat pracy. W tym aspekcie to uczeń staje się współtwórcą zachodzących procesów edukacyjnych i wychowawczych, a dokonujące się współdziałanie nauczycieli i wymiana doświadczeń podnoszą efektywność uczenia się i nauczania.

Wspomaganie realizowane przez pracownika biblioteki wymaga wyjścia z roli bibliotekarza na rzecz „akwizytora biblioteki”, który musi nabyć kompetencje umożliwiające mu: wejście do szkoły, przeprowadzenie rozmowy – często trudnej – z radą pedagogiczną. Współpraca koordynatora z kadrami pedagogicznymi odnosi sukces w chwili, gdy uzyskamy akceptację i przychyłność dyrektora szkoły oferującego pomoc i wsparcie, ale głównie pozytywne nastawienie kadry pedagogicznej. Zadanie koordynatora polega, w dużej mierze, na umiejętnym wykorzystaniu zasobów biblioteki ułatwiających podejmowanie działań w wybranym obszarze. Realizacja całego procesu może być pozytywna w sytuacji, kiedy wybrany obszar dotyczy jasno zdefiniowanych zadań bibliotek pedagogicznych, nałożonych przez ustawodawcę, w zakresie wspierania pracy szkoły. Sytuacja może ulec diametralnie zmianie w chwili, kiedy zostanie wybrany obszar dotyczący zagadnień związanych z realizacją działań poradni psychologicznych. Będzie to wymagało: nabycia nowych kompetencji, poznania rynku edukacyjnego, przełamywania barier w umiejętności pozyskiwania ekspertów, zmiany w podejściu do klienta biblioteki czy zastosowania innowacyjnych metod pracy. Koszty poniesione przez bibliotekę są tutaj ogromne, chociażby z tego względu, iż odwracają się proporcje w zakresie pracy bibliotekarza, który przede wszystkim pracuje ze szkołą, dyrektorem i zespołem zadaniowym, a pracę biblioteczną odsuwa na dalszy plan.

Na podstawie przeprowadzonej w szkole ewaluacji efektów procesu wspomaganie oraz zebranych opinii, w przyszłym roku szkolnym 2015/2016 wspomaganie będzie kontynuowane w dotychczasowym obszarze rozwojowym. Ostateczna decyzja dotycząca wyboru oferty oraz realizowanego obszaru zostanie podjęta po przeprowadzeniu analizy wyników pogłębionej diagnozy potrzeb.

*Mgr Urszula Jankowska – nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Opracowania Zbiorów PBW w Katowicach.*

REGIONALIA

Barbara Czechowicz*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach***TRAGEDIA GÓRNOŚLĄSKA 1945**

Rok 2015 został ogłoszony przez Sejmik Województwa Śląskiego Rokiem Pamięci Ofiar Tragedii Górnośląskiej. Zachęcamy do zapoznania się z książką *Wywózka. Deportacja mieszkańców Górnego Śląska do obozów pracy przymusowej w Związku Sowieckim w 1945 roku*, która stanowi obszerne studium poświęcone tej problematyce.

Publikacja jest próbą podsumowania stanu badań nad deportacjami mieszkańców Górnego Śląska do pracy przymusowej w Związku Sowieckim w 1945 roku. Zjawisko to badane jest od 20 lat, odkąd przemiany 1989 roku umożliwiły podjęcie tej tematyki w polskiej publicystyce oraz w działaniach Instytutu Pamięci Narodowej. W zakresie deportacji ludności polskiej Katowicki Oddział IPN przeprowadził kompleksowe działania, które objęły wystawę, konferencję naukową, publikację zawierającą materiały pokonferencyjne, zestaw edukacyjny dla szkół, film dokumentalny, publikacje wspomnień deportowanych oraz ich imienną listę, a także wyniki działań śledczych Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziału IPN w Katowicach.

Główny trzon książki stanowią referaty wygłoszone na międzynarodowej konferencji naukowej *Internowania – deportacje – produktywizacja. Mieszkańcy Górnego Śląska w systemie obozowym GUPWI NKWD 1945-1956*, jaka miała miejsce w dniach 11-12 marca 2013 roku w katowickiej siedzibie IPN, a której współorganizatorem był Instytut Badań nad Europą Wschodnią i Południowo-Wschodnią w Ratyźbonie. Konferencja ta skupiała się nie tylko na samym zagadnieniu deportacji, ale także obejmowała szeroko pojęty kontekst międzynarodowy wywózek, funkcjonowanie systemu obozowego w ZSRS, faktografię i upamiętnianie deportacji. Materiały konferencyjne uzupełniono relacjami i omówieniami całości problemu.

W pierwszej części książki, zatytułowanej *Konteksty* zamieszczono artykuły związane z szeroko pojętym zagadnieniem przesiedleń i przetrzymywania w obozach całych grup ludności cywilnej na terenie ZSRS. Jak podaje prof. Katrin Boeckh, chodziło o realizowanie z rozmysłem zaplanowanej polityki eliminacji całych grup społecznych i narodowych, czyli polityki czystek etnicznych, rozpoczętej już w latach trzydziestych przez Stalina. Autorka przedstawiła początki wywózek „kułaków” – „klasy wyzyskującej” chłopów, deportowanie całych mniejszości narodowych z zachodnich terenów pogranicza ZSRS jako potencjalnych wrogów, ponieważ znajdowali się pod wpływami kultury zachodnioeuropejskiej. Działania takie dotknęły także inne nacje, m.in. Kurdów, Ormian, Gruzinów, których wywożono do Kazachstanu.

Do realizacji tej polityki stworzono cały system obozów, a w nich pierwszym etapem były obozy przejściowe. Następnie rozwożono internowanych i aresztowanych do właściwych miejsc ciężkiej pracy w różnych ośrodkach przemysłowych Związku Sowieckiego. Obozy podlegały Głównemu Zarządowi ds. Jeńców Wojennych i Internowanych. Od lipca 1945 roku wszyscy przebywający w obozach na terenie Związku Sowieckiego byli zmuszani do pracy, w związku z ogromnymi zniszczeniami wojennymi i stratami osobowymi w państwie sowieckim.

W rozdziale *Przypadek Górnośląski* autorzy zaprezentowali faktografię zjawiska wywózek, syntezę wydarzeń, w tym z Zabrza i Gliwic – najbardziej dotkniętych przesiedleniami – oraz destrukcyjny wpływ deportacji na życie społeczno-gospodarcze tych okolic. Zamieszczono także opis warunków życia i pracy Górnoślązaków zesłanych do Regionu Doniecko-Naddnieprzańskiego, który był kluczowym ośrodkiem sowieckiego przemysłu wydobywczego i przetwórczego węgla i rudy żelaza. Odbudowa potencjału gospodarczego Regionu po wojennych zniszczeniach wymagała ogromnego nakładu siły roboczej. To było przyczyną zaplanowania tam przymusowej pracy ludności cywilnej przywożonej z krajów Europy Środkowo-wschodniej – w miarę przemieszczania się na Zachód Armii Czerwonej.

W książce opisano także projekty badawcze. I tak, Dariusz Węgrzyn przedstawił tworzenie przez Oddział IPN w Katowicach elektronicznej bazy danych osób internowanych i aresztowanych przez NKWD na Górnym Śląsku w okresie styczeń – kwiecień 1945 roku. Natomiast Roman Smolorz omówił archiwalia niemieckie potencjalnie przydatne w badaniach nad deportacjami. Tu chodzi głównie o Archiwum Federalne Niemiec, tj. akta Urzędu Gaucka w Berlinie, akta niemieckiego MSW oraz dokumenty Służby Poszukiwawczej Niemieckiego Czerwonego Krzyża i Centralnej Administracji Niemieckich Przesiedleńców.

Badane źródła polskie i niemieckie pokazują, jak zróżnicowane było traktowanie mieszkańców Górnego Śląska przez sowieckie służby w 1945 roku w zależności od tego, po której stronie granicy RP zamieszkiwali w 1939 roku i jak to wpłynęło na akcję poszukiwania wywiezionych. I tak, we wszystkich statystykach sowieckich Ślązacy z Opolszczyzny ujmowani byli jako Niemcy, natomiast władze polskie zajmowały się poszukiwaniami ludzi określonych jako Polacy. Przy tym wszystkim kryteria podziału nie były ścisłe z powodu różnego charakteru zatrzymania danej osoby.

Podstawowe badane źródła po stronie polskiej to m.in.:

- spis deportowanych górników opracowany przez Centralny Zarząd Przemysłu Węglowego, wydany w formie książkowej w 1946 roku, liczący 9877 nazwisk,
- spisy osób, wykonane z polecenia władz wojewódzkich przez starostów z okresu maj-sierpień 1945 roku, obejmujące ok. 25 tys. nazwisk; tu jest najwięcej górników z okolic Bytomia, Gliwic i Zabrza, tzn. terenów najbardziej dotkniętych wywózką,
- spisy deportowanych w akcji w 1946 roku, ustalone przez Polski Związek Zachodni (do tej pory ok. 4 tys. nazwisk),
- akta Sądów Grodzkich i Powiatowych, powstałe w okresie lat czterdziestych i pięćdziesiątych, zawierające postanowienia o stwierdzeniu zgonu osób, które nie wróciły z pracy przymusowej w ZSRS (do tej pory 6 tys. nazwisk),
- archiwa MSZ, zestawiające dane osób, które się starały o powrót do Polski poprzez ambasadę Polską w Moskwie,

- Centralne Archiwum Wojskowe w Rembertowie, w zakresie akt rosyjskich Głównego Zarządu ds. Jeńców Wojennych i Internowanych NKWD,
- Archiwum Akt Nowych – dokumentacja Państwowego Urzędu Repatriacyjnego,
- Archiwum IPN,
- akta śledztwa Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN Katowice,
- dane z Niemieckiego Czerwonego Krzyża.

Na podstawie dotychczasowych prac i ustaleń w dużym przybliżeniu szacuje się, że globalna liczba osób internowanych i aresztowanych przez NKWD i wywiezionych do ZSRS w 1945 roku z Górnego Śląska może oscylować między 45 a 50 tys. nazwisk.

W książce jest także poruszony problem pamięci o wywózce społeczności górnośląskiej. Sebastian Rosenbaum z IPN w Katowicach opisuje przypadek systematycznie realizowanego wymazywania z pamięci społecznej tematu zbrodni sowieckich na Górnym Śląsku, jako że – zgodnie z ideą prosowieckiej polityki – zakazana była wszelka krytyka ZSRS i jego działań na terenie Polski. Przedstawiono działania upamiętniające tragedię Górnoślązaków w 1945 roku, m.in. wystawę zorganizowaną przez katowicki IPN w 2003 roku, poświęconą tej tematyce, zatytułowaną *Deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku* oraz dokonania Urzędu Miasta Radzionków w zakresie budowania Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRS w 1945 roku, które ma być głównym miejscem pamięci o wywózce. Natomiast Ewa Koj, prokurator IPN w Katowicach, przybliży śledztwa prowadzone od 12 lat przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN w Katowicach, które są ujęte w 3 grupy działań Sowietów na Górnym Śląsku w 1945 roku:

1. Wydarzenia związane z wkroczeniem Armii Czerwonej – zabójstwa i gwałty.
2. Pozbawienie wolności w obozach na terenie Górnego Śląska (m.in. w Gliwicach, Bytomiu, Łabędach, Oświęcimiu, Mysłowicach, Katowicach, Knurowie, Siemianowicach i innych).
3. Deportacje w głąb ZSRS.

Śledztwa te kwalifikują jako oprawców żołnierzy Armii Czerwonej, funkcjonariuszy NKWD oraz Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego, których ofiarami była ludność niemiecka, polska oraz innych narodowości, zamieszkująca Górny Śląsk w owym czasie.

W dalszej części omawianej książki studenci Koła Naukowego Historyków Uniwersytetu Śląskiego analizują teksty prasowe, dotyczące problematyki obecności Sowietów na Górnym Śląsku w 1945 roku. Przybliżają obraz regionu, widziany oczami dziennikarzy czasopism śląskich z 1945 roku oraz z okresu 1989-1991.

Na końcu zamieszczono wstrząsające relacje deportowanych, pochodzące z różnych publikacji oraz z przesłuchań świadków przez śledczych IPN. Załączono także omówienia książek zajmujących się tematyką internowań i deportacji, wydanych przez autorów polskich, niemieckich, rosyjskich, białoruskich, czeskich i ukraińskich.

Masowe deportacje Górnoślązaków do obozów pracy przymusowej w Związku Sowieckim w 1945 roku to wielka tragedia powojennej Polski. Temat ukrywany przez wiele lat, od 1989 roku objęty został dokładnymi badaniami historycznymi, a następnie, od 2002 roku, badaniami prokuratorskimi utworzonego w Katowicach

Oddziału IPN. Omawiana publikacja jest bardzo ważną lekturą, służącą przybliżeniu źródeł historycznych oraz przekazywaniu wiedzy o tych dramatycznych wydarzeniach.

Wywózka. Deportacja mieszkańców Górnego Śląska do obozów pracy przymusowej w Związku Sowieckim w 1945 roku : faktografia – konteksty – pamięć / pod red. Sebastiana Rosenbauma i Dariusza Węgrzyna. – Katowice : Instytut Pamięi Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział w Katowicach, 2014. – 454 s. : il. ; 25 cm. – ISBN 978-83-7629-513-8.

Sygn. 174437 (Wypożyczalnia), cz IB VIII-5/26 c (Czytelnia).

*Mgr Barbara Czechowicz – nauczyciel bibliotekarz,
Czytelnia PBW w Katowicach.*

Barbara Michalek*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach*

TRAGEDIA GÓRNOŚLĄSKA

ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE

Książki i ich fragmenty

1. ARMIA Czerwona na terenie województwa śląsko-dąbrowskiego / Kazimierz Miroszewski // W: ROK 1945 w województwie śląsko-dąbrowskim / pod red. Andrzeja Topola. - Katowice : Uniwersytet Śląski, 2004. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ; nr 2254). - S. 9-32.
2. OFIARY stalinizmu na ziemi bytomskiej w latach 1945-1956 : dokumentacja zbrodni / pod red. Jana Drabiny. - Bytom : Towarzystwo Miłośników Bytomia, 1993. - 304 s. ; 24 cm.
3. WYWÓZKA : deportacja mieszkańców Górnego Śląska do obozów pracy przymusowej w Związku Sowieckim w 1945 roku : faktografia, konteksty, pamięć / pod red. Sebastiana Rosenbauma i Dariusza Węgrzyna. - Katowice : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział w Katowicach, 2014. - 454 s. : il. ; 25 cm. - ISBN 978-83-7629-513-8.
4. Z DZIAŁALNOŚCI polskiego i radzieckiego aparatu represji na Górnym Śląsku w 1945 roku / Zygmunt Woźniczka // W: OBOZY pracy przymusowej na Górnym Śląsku / pod red. Andrzeja Topola. - Katowice : Uniwersytet Śląski, 1994. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ; nr 1457). - S. 51-76.
5. Z GÓRNEGO Śląska do sowieckich łagrów / Zygmunt Woźniczka. - Katowice : Śląsk, 1996. - 340 s. ; 24 cm. - ISBN 83-7164-011-0.
6. ZAPOMNIANE historie ludzkich dramatów : losy mieszkańców Górnego Śląska w latach 1939-1956 / pod red. Kornelii Banaś i Andrzeja Sznajdera. - Katowice : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, 2003. - 116 s., [16] s. tabl. : fot. ; 23 cm. - (Materiały Edukacyjne ; t. 1).

Artykuły z czasopism

1. BRANKA śląska 1945-1946 / Henryka Wolna Van Das // Śląsk. - 2012, nr 12, s. 26-30.
2. CENA "wyzwolenia" / Kornelia Banaś // Śląsk. - 2010, nr 2, s. 14-16.
3. CO to znaczy tragedia górnośląska 1945? / [aut.] Ryszard Kaczmarek [i in.] // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 10-15.
4. CZY to było wyzwolenie? : Górny Śląsk w 1945 roku / Zygmunt Woźniczka // Śląsk. - 1996, nr 3, s. 20-22.
5. GDY Muzy milczą [straty sztuki śląskiej w 1945 r.] / Ewa Chojecka ; rozm. przepr. Krzysztof Karwat // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 57-60.
6. KIERUNEK: Wschód : deportacje Ślązaków / Krzysztof Karwat // Śląsk. - 1996, nr 3, s. 10-13.
7. KILKA uwag o liczbie Górnoślązaków deportowanych do ZSRS w 1945 r. / Dariusz Węgrzyn // CzasyPismo. - 2012, nr 1, s. 80-85.
8. KONTYNGENT dla zwycięzców / Grażyna Kuźnik // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 22-27.

9. LOS : wywózki Ślązaków w 1945 r. do ZSRR / Elżbieta Maj // Śląsk. - 2014, nr 7, s. 16-17.
10. ŁAPANKA / Hilary Krzysztofiak // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 69-70.
11. NAJDŁUŻSZA podróż / Stefan Steller // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 61-65.
12. NAZWISKO po nazwisku / Dariusz Węgrzyn // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 16-18.
13. NIENAPISANA powieść / Ryszard Bednarczyk // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 75.
14. NISZOWA pamięć, głośne zapomnienie / Sebastian Rosenbaum // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 44-50.
15. O SWOJEJ śmierci zdecyduję sam / Paul Habraschka // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 67-68.
16. ODDAMY wam tylko mury i pustą ziemię : demontaże i wywózka sprzętu przez Sowietów w 1945 roku z terenu Górnego Śląska / Adam Dziurok, Bogdan Musiał // Czasypismo. - 2012, nr 2, s. 108-117.
17. PIEKŁO kobiet / Bogusław Tracz // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 19-21.
18. PODRÓŻ na Wschód w 1945 roku : (spod Gliwic na Ukrainę) / Jerzy Pluta // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 32-38.
19. PRZEMILCZANA tragedia / Kornelia Banaś // Gość Niedzielny. - 2003, nr 48, s. 37.
20. PRZEŻYĆ Golgotę / Beata Tomanek // Śląsk. - 2014, nr 11, s. 8-10.
21. REPRESJE na Górnym Śląsku w 1945 r. / Zygmunt Woźniczka // Wiadomości Historyczne. - 1995, nr 2, s. 65-77.
22. SILESIA Niobe / Zbigniew Kadłubek // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 28-31.
23. ŚLĄSKA Golgota / Norbert Honka // Nasza Gazeta. - 1996, nr 3, s. 8-9.
24. TRAGEDIA górnośląska / Adam Dziurok // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 3-9.
25. TRAGEDIA Górnośląska / [aut.] Jerzy Myszor [i in.] // Gość Niedzielny. - 2015, nr 4, dodatek. - 16 s. ; 30 cm.
26. W MROCNYM cieniu Stachanowa / Krzysztof Karwat // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 92-93.
27. W PIEKLE trawa nie rośnie / Stanisław Mutz // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 71-73.
28. WSPOMNIENIA z raję / Henryk Waniek // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 39-43.
29. Z HABITU sypały się kule [zbrodnia w mikołowskim klasztorze salwatorianek w 1945 r.] / Aleksandra Pietryga // Gość Niedzielny. - 2015, nr 8, dodatek: Gość katowicki, s. (IV-V).
30. Z TOSZECKIEJ pamięci / Jan F. Lewandowski ; Bogdan Kułakowski (zdjęcia) // Fabryka Silesia. - 2015, nr 1, s. 51-56.
31. ZOSTAŁY setki wdów / Barbara Poremba-Wolkowa // Śląsk. - 1996, nr 1, s. 19-21.

*Opracowała mgr Barbara Michalek – nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Wydziału Informacji Bibliograficznej PBW w Katowicach.*

PLACÓWKI OŚWIATOWE W REGIONIE

Marta Jachimowska, Beata Szymura*Zespół Szkół Sportowych nr 1 im. Janusza Kusocińskiego w Chorzowie***XXV FESTIWAL MINIATUR TEATRALNYCH
W ZESPOLE SZKÓŁ SPORTOWYCH NR 1 W CHORZOWIE**

A teatr jest po to, żeby wszystko było inne niż dotąd. Słowa Joanny Kulmowej stanowią motto jubileuszowego XXV Szkolnego Festiwalu Miniatur Teatralnych. To „inne” trwa już w Zespole Szkół Sportowych nr 1 w Chorzowie od 24 lat! Co roku uczniowie i nauczyciele mobilizują się, by zaistnieć na szkolnej scenie, pobawić się w teatr, wyrazić siebie.

Szkolny Festiwal Miniatur Teatralnych odbywa się co roku, w marcu, w okolicach Międzynarodowego Dnia Teatru i trwa przez cały tydzień. Każdego dnia są prezentowane przedstawienia w innej kategorii wiekowej. Zespoły klasowe pod kierunkiem wychowawców przygotowują spektakle teatralne, a najlepsze z poszczególnych grup wiekowych nominowane są do nagrody głównej i to one mają szansę zdobyć tytuł Grand Prix Festiwalu – „Kurtynkę”. Najlepsze mu aktorowi przyznawana jest natomiast nagroda „Januszka” na cześć patrona szkoły – Janusza Kusocińskiego. Co roku zmagania uczniów ocenia profesjonalne jury.

Marsz Radości (1995). Fot. R. Kolasiński.

W ciągu 24 lat wiele spektakli przygotowano w sposób niemal profesjonalny. Na scenie znajdowało się wszystko, czego spodziewać się można w teatrze: dekoracje, kostiumy, rekwizyty, dbano o dźwięk i choreografię. Uczniowie sięgali po różnorodne formy teatralne: pantomimę, spektakle muzyczne, taneczne, teatr cieni. Nie zabrakło także spektakli w gwarze śląskiej. W Festiwal na stałe wpisały się również perfekcyjnie przygotowana i prowadzona konferansjerka, spotkania z animatorami

kultury oraz konkursy: na plakat teatralny, konkurs plastyczny *Mój teatr*, skierowany do najmłodszych uczniów szkoły oraz konkurs na recenzję teatralną.

W ciągu 24 lat zmaganiom na scenie towarzyszyły różne wydarzenia. Uroczystość inauguracji zastąpił Marsz Radości: przemarsz uczniów szkoły do Teatru Rozrywki z życzeniami dla aktorów z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru. W foyer szkolnego teatru można było podziwiać wystawę kostiumów z Opery Śląskiej, zatytułowaną *Operowe kreacje mają duszę*. Na szkolnej scenie występowały też zespoły z zaprzyjaźnionych szkół z Węgier i Czech. Bardzo ciekawe były przedstawienia, w których występowali nauczyciele i absolwenci naszej szkoły.

Serenada (2008). Fot. R. Kolasiński.

Szkolny Festiwal Miniatur Teatralnych jednoczy nie tylko zespoły klasowe i wychowawców, ale także rodziców i dziadków, którzy włączają się w organizację przedstawień. Przygotowują oni dekoracje, szycją stroje, pomagają w czasie prób. Często też wyszukują muzykę czy podsuwają ciekawe pomysły. Wspólne zaangażowanie uczniów, nauczycieli i rodziców prowadzi do ich wzajemnej integracji.

Szelmostwa Lisa Witalisa (2010). Fot. R. Kolasiński.

W przedstawieniach często bierze udział cała klasa: część dzieci występuje na scenie, część zajmuje się jej oświetleniem. Niektórzy stają się suflerami bądź inspicjentami, inni przygotowują plakat teatralny. Każdy ma jakieś określone zadanie. Takie zaangażowanie całej społeczności klasowej pomaga w integracji i zgraniu zespołu. Dzięki temu uczniowie nabywają różnych kompetencji życiowych. Przede wszystkim uczą się pracy w grupie, komunikacji i odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Wzbogacają też wiedzę, słownictwo, rozwijają wyobraźnię, doskonałą pamięć oraz niełatwą sztukę wystąpień publicznych. Przede wszystkim jednak kształtuje się ich postawa moralna, wyrażają siebie – swoje uczucia i emocje.

Uczestnicy pierwszych edycji Szkolnego Festiwalu Miniatur Teatralnych są już dorosłymi ludźmi. Być może wspominają czasem swoje pierwsze kroki na szkolnej scenie. Niektórzy z nich wybrali zawód aktora lub reżysera. Kto wie, jak wielki wpływ na wybór drogi życiowej miała szkolna przygoda z teatrem...

Thumacz (2010). Fot. R. Kolasiński.

Teatr w szkole daje wiele możliwości otwartym, kreatywnym i wrażliwym uczniom oraz odważnym nauczycielom, którzy chcą tworzyć szkołę oferującą różne możliwości rozwoju. Cieszymy się, że w szkole o profilu sportowym, drugim kierunkiem edukacji jest od 24 lat edukacja kulturalna, a zwłaszcza kształtowanie poprzez teatr.

Mgr Marta Jachimowska, mgr Beata Szymura – nauczyciele bibliotekarze, ZZS nr 1 w Chorzowie.

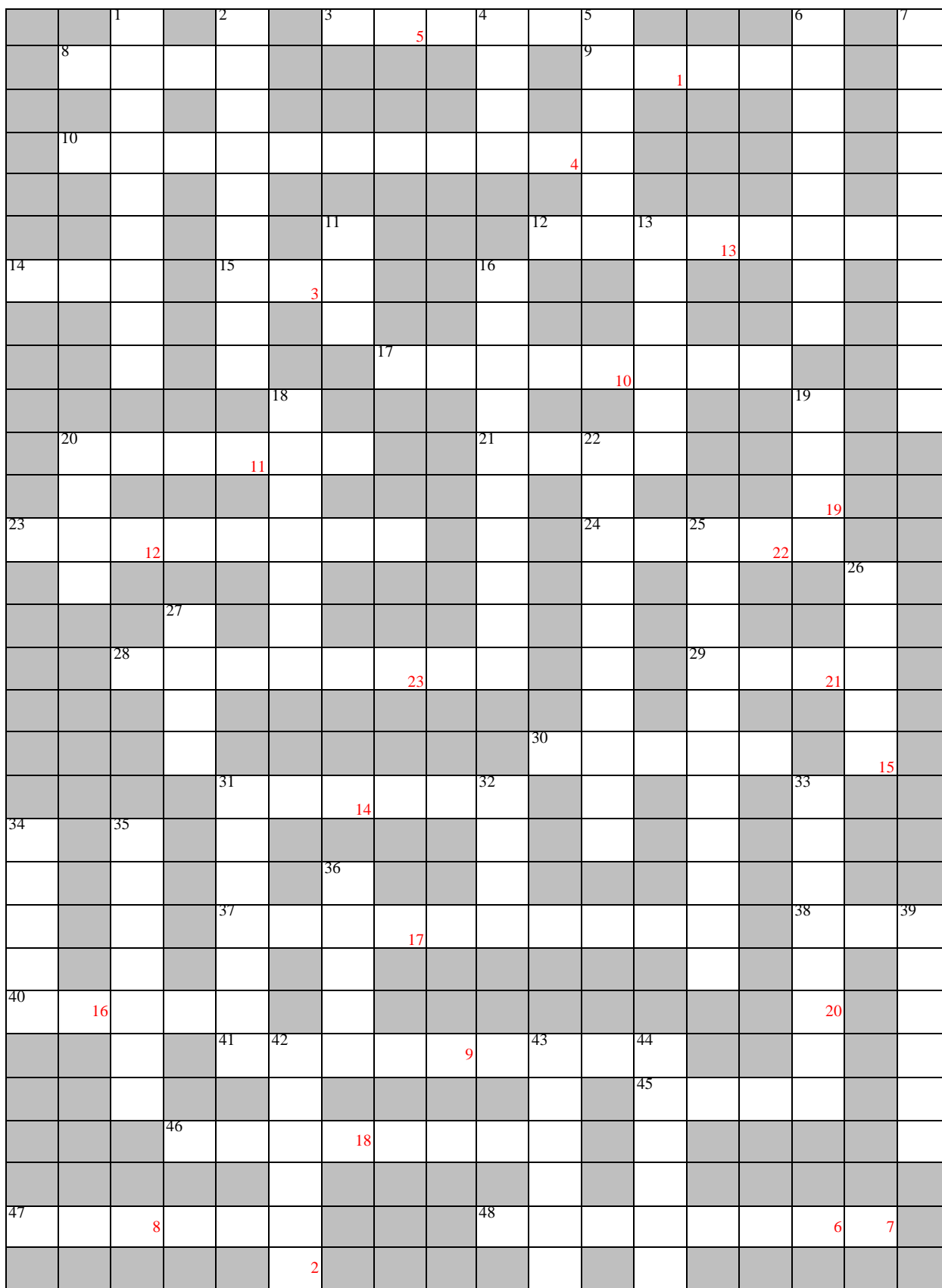
Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

Bożena Zwierzyńska*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Bytomiu***KSIAŻKI W „JEŻYCJADZIE”
KRZYŻÓWKA NA JUBILEUSZ MAŁGORZATY MUSIEROWICZ***Oculus vitae sapientia
[Ignacy Borejko do Łusi]*

W styczniu 2015 r. Małgorzata Musierowicz, autorka niezwykle popularnych powieści dla młodzieży, obchodziła 70. rocznicę urodzin. Niewiele wcześniej ukazał się na rynku wydawniczym 20. tom „Jeżycjady”. Ten swoisty, podwójny jubileusz – pisarki i jej najważniejszego „literackiego dziecka” – jest dobrą okazją do przypomnienia całości powieściowego cyklu, na który składają się: *Szósta klepka, Kłamczucha, Kwiat kalafiora, Ida sierpniowa, Opium w rosole, Brulion Bebe B., Noelka, Pulpacja, Dziecko piątku, Nutria i Nerwus, Córka Robrojka, Imieniny, Tygrys i Róża, Kalamburka, Język Trolli, Żaba, Czarna polewka, Sprężyna, McDusia, Wnuczka do orzechów*. Powieści te, pełne humoru, o dużych walorach wychowawczych, są ciągle atrakcyjne dla młodego czytelnika. I nie tylko młodego: to właściwie literatura rodzinna, czytana pokoleniami, o czym świadczą chociażby liczne wpisy gości na oficjalnej stronie MM. Warto również wspomnieć, że do zaangażowanych odbiorców „Jeżycjady” zaliczał się sam Czesław Miłosz.

Motywy przewodnim proponowanego przeze mnie przekrojowego spotkania z powieściami Musierowicz jest KSIAŻKA. Formą – powszechnie lubiana krzyżówka. Krzyżówka obejmuje swym zakresem wszystkie tomy „Jeżycjady” i wyłącznie „Jeżycjady” dotyczą wszystkie pytania. W wielu pytaniach zawarto podpowiedzi, ułatwiające lokalizację czytelniczej zagadki w konkretnym tomie cyklu. Krzyżówka może być przyjemnym, detektywistycznym zadaniem dla uczniów i... nauczycieli, choć, oczywiście, 50 pytań nie wyczerpuje bogactwa księgozbiorów Borejków i ich przyjaciół. Nauczycieli zachęcam również do wykorzystania w szkolnej popularyzacji czytelnictwa innych, opracowanych przeze mnie krzyżówek, dotyczących twórczości Musierowicz: zarówno przekrojowych, tematycznych (walentynkowego serduszka i choinki na Gwiazdkę), jak i opartych o jeden, wybrany tom „Jeżycjady”*. Miłej zabawy!

* Zob. B. Zwierzyńska: *Walentynki z „Jeżycjadą”*. Krzyżówka. „Biblioteka w Szkole” 2011, nr 1, s. 22–23; *Gwiazdka u Borejków*. Krzyżówka. „Biblioteka w Szkole” 2012, nr 10, s. 24–25; *McDusia*. Krzyżówka. „Biblioteka w Szkole” 2014, nr 7–8, s. 34–35; *Sprężyna*. Krzyżówka na jubileusz Małgorzaty Musierowicz. „Biblioteka w Szkole” 2014, nr 11, s. 22–23; *Wnuczka do orzechów*. Krzyżówka z okazji jubileuszu Małgorzaty Musierowicz. „Biblioteka w Szkole” 2015, nr 3, s. 32–33.

HASŁO

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
						♦					♦							♦					

Pionowo:

1. Przystojny bohater powieści *Dziwne losy Jane Eyre*, w której zaczytywała się Ida po ucieczce z Czaplinka.
2. Autor powieści *Ziele na kraterze*, z której dziadek Żak zaczerpnął przezwisko Celestyny.
4. Wolała czytać kryminał *Obrońca w kapturze* Ellis Peters poza domem, z powodu docinków ze strony męża.
5. Autor książki, zabranej Gabrysi przez Laureę w podróż do Torunia.
6. Miano, jakie przybrała Laura po wysłuchanej pierwszy raz w dzieciństwie lekturze *Kubusia Puchatka*.
7. Autor dramatu *Wesele*, wystawianego przez Kozia w postaci teatrzyku kukielkowego.
11. Karol, autor popularnych powieści o Old Shatterhandzie i Winnetou, usuniętych z przeładowanych plecaków Pyzy i Tygrysa przed wyjazdem nad morze.
13. *Piękna i ...* – znana francuska baśń, czytana przez Przeszczepa w oryginale.
16. „Dziwaczna starsza pani”, sprzedająca obok kiosku pod rondem obrazy, czytająca przy tym książkę *Kobieta w czasach katedr*.
18. Powieść Stefana Żeromskiego, nad którą płakała 15-letnia Mila.
19. Kupiła Luckowi na imieniny *Encyklopedię bluesa*; niestety, wręczył ją solenizantowi ktoś inny...
20. ... *Baskerville'ów* – powieść, której fragment, dotyczący postępowania z kobietami, odczytał „włamywaczowi” Ignasz – w ramach przyjacielskiej porady.
22. W Śmiełowie Laura czytała i deklamowała jego poezję.
25. Piszący „ku pokrzepieniu serc” autor *Trylogii* – przedmiotu gwałtownej sprzeczki pomiędzy Idą a Ignacym Borejko.
26. Ellery ... – autor (a właściwie pisarski duet), którego powieści domaga się mailowo od Gabrysi unieruchomiona kontuzją Ida.
27. *Nasza ... Radosna* Władysława Zambrzyckiego – powieść czytana przez Ignacego Grzegorza na pamiętnym biwaku nad jeziorem, kiedy to uratował swego kuzyna Józinka.
31. Erle Stanley, autor popularnych kryminałów, m.in. tomiku *Sprawa szkarłatnego pocałunku*, w którym zaczytywał się Ignacy Grzegorz.
32. Kiedy mroczny, tajemniczy rycerz okazał się zręczącym facetem w kapciach i fartuszkach, przez chwilę zastanawiała się, czy to nie jego brat bliźniak, jak w powieści *Człowiek w żelaznej masce*.
33. ... *córka Lavransa* – ukochana książka Mili i jej mamy.
34. Pod pretekstem pożyczenia *Antologii dramatu amerykańskiego* wykonywał w domu Borejków tajne zadanie dla Żaby.
35. Chociaż skojarzyła się zauroczonemu Maćkowi z bohaterką powieści Stendhala, panną de la Mole, była jednak najzwyczajszą Stągiewką...
36. Autor m.in. *Trzech muszkieterów*, powieści, z której bohaterami, Milady i Aramisem, lubiła utożsamiać się nastoletnia Laura.

39. *Trzy metry nad ...* – włoski bestseller dla młodzieży; według Trolli, zapoczątkował modę na wieszanie przez zakochanych kłódek na mostach.
42. *Pożegnanie z ...* – czytana przez Pulpecję książka Karen Blixen, pierwowzór obsypanej Oskarami adaptacji filmowej ze znakomitą kreacją Meryl Streep.
43. *... z siódmej klasy* – powieść Kornela Makuszyńskiego, подарowana Mili przez Gizelę na Gwiazdkę w 1947 r.
44. Starożytny epos o wojnie trojańskiej. Bibliotekarka zapewniła niegdyś młodziutkiego Ignacego Borejke, iż jest on tak dobry, że Ignas pokocha go na całe życie...

Poziomo:

3. Sherlock, słynny detektyw, bohater popularnych książek Artura Conana Doyle'a, na którym próbował wzorować się Ignacy Grzegorz.
8. Toksyczny wpływ wywarła na nią książka *Toksyczni rodzice*.
9. Imię jednej z sióstr Brontë, autorki czytanej przez Laurę powieści *Wichrowe wzgórza*.
10. Wybitny angielski dramaturg, autor *Hamleta*, w którym główną rolę tak brawurowo zagrała Aniela.
12. W pewien sylwestrowy wieczór z przekorą czytała siostrze fragmenty *Fizjognomiki* Arystotelesa.
14. Jeden z wielu w popularnej książce Jana Parandowskiego, czytanej z uwagą przez Ignacego Grzegorza.
15. Razem z Krzysiem czytała małym Lisieckim *Wesołe przygody Robin Hooda*.
17. Agatha, słynna autorka kryminałów, jedynych w księgozbiórce Doroty.
20. Wybitny starożytny filozof, autor m.in. *Uczty*, której głośne i dobitne czytanie – według dziadka Borejki, wynalazcy metody – uspokajało malutkiego Motyla.
21. Tytuł powieści Jane Austen, znalezionej przy okazji przesuwania biurka podczas zamurowywania przez Pyziaka dziury w ścianie zielonego pokoju.
23. *... bez głowy* – powieść, czytana przez Nutrię na rodzinnych wakacjach w Czaplunku.
24. Zaskoczyła wychowawcę informacją, że jej ostatnia lektura to *Choroby wieku dziecięcego*.
28. Jedna z bohaterek *Klechd sezamowych*, ulubiona postać literacka Robrojka.
29. *... i dnie* – najwyraźniej lubiana, zacytana lektura z półki Doroty.
30. W czasie studiów dorabiał w agencji ochrony „Atena”, co wiązało się z sympatiami literackimi z lat chłopięcych, przede wszystkim lekturą Artura Conana Doyle'a .
31. Ignacym Borejko głęboko wstrząsnęło, gdy zobaczył, że dzieła tego wybitnego niemieckiego twórcy przełomu XVIII i XIX w. zostały przycięte gilotyną do formatu regału w pizzerii.
37. Swjej ulubionej uczennicy, Gabrysi, zostawił na pamiątkę *Utwory zebrane* Kazimierza Wierzyńskiego, z autografem poety.

38. W noc świętojańską Natalia śpiewała siostrzenicom przy ognisku piosenkę elfa z komedii ... *nocy letniej*.
40. Rainer Maria, ulubiony poeta Natalii.
41. Zbigniew, autor *Krótkiej historii teatru polskiego*, ulubionej książki Anieli.
45. Ciotka Tomcia i Romci, namalowała obraz zainspirowany *Alicją w krainie czarów* Lewisa Carrolla, co ku jej zadowoleniu rozpoznała Aniela.
46. ... *romantyczna* Marii Janion – ukochana lektura podróżna Natalii, w której schowała bilety na pociąg „Pomorzanin”.
47. Zaczytywał się w książce *Feynmana wykłady z fizyki*.
48. Tytuł wiersza Jana Lechonia, którego radiowa deklamacja tak bardzo wstrząsnęła Robrojkem.

ROZWIĄZANIE

Pionowo:

1. Rochester. 2. Wańkowicz. 4. Mila. 5. Seneka. 6. Tygrysek. 7. Wyspiański. 11. May. 13. Bestia. 16. Terpentula. 18. Popioły. 19. Róża. 20. Pies. 22. Mickiewicz. 25. Sienkiewicz. 26. Queen. 27. Pani. 31. Gardner. 32. Elka. 33. Krystyna. 34. Piotr. 35. Matylda. 36. Dumas. 39. Niebem. 42. Afryką. 43. Szatan. 44. Iliada.

Poziomo:

3. Holmes. 8. Roma. 9. Emily. 10. Shakespeare. 12. Gabrysia. 14. Mit. 15. Ida. 17. Christie. 20. Platon. 21. Emma. 23. Jeździec. 24. Cesia. 28. Parysada. 29. Noce. 30. Filip. 31. Goethe. 37. Dmuchawiec. 38. Sen. 40. Rilke. 41. Raszewski. 45. Lila. 46. Gorączka. 47. Hajduk. 48. Zazdrość.

HASŁO: Mądrość jest żrenicą życia

1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11		12	13	14	15	16	17	18		19	20	21	22	23
M	Ą	D	R	O	Ś	Ć	◆	J	E	S	T	◆	Ż	R	E	N	I	C	Ą	◆	Ż	Y	C	I	A

		¹ R		² W		³ H	O ₅	L	⁴ M	E	⁵ S				⁶ T		⁷ W
	⁸ R	O	M	A					I		⁹ E	M ₁	I	L	Y		Y
		C		Ń					L		N				G		S
	¹⁰ S	H	A	K	E	S	P	E	A	R ₄	E				R		P
		E		O							K				Y		I
		S		W		¹¹ M				¹² G	A	¹³ B	R ₁₃	Y	S	I	A
¹⁴ M	I	T		¹⁵ I	D ₃	A			¹⁶ T			E			E		Ń
		E		C		Y			E			S			K		S
		R		Z			¹⁷ C	H	R	I	S ₁₀	T	I	E			K
					¹⁸ P				P			I			¹⁹ R		I
	²⁰ P	L	A	T ₁₁	O	N			²¹ E	M	²² M	A			Ó		
	I				P				N		I				Ż ₁₉		
²³ J	E	Ż ₁₂	D	Z	I	E	C		T		²⁴ C	E	²⁵ S	I ₂₂	A		
	S				O				U		K		I			²⁶ Q	
			²⁷ P		Ł				L		I		E				U
			²⁸ P	A	R	Y	S	A ₂₃	D	A		E		²⁹ N	O	C ₂₁	E
				N							W		K				E
			I							³⁰ F	I	L	I	P		N ₁₅	
				³¹ G	O	E ₁₄	T	H	³² E		C		E		³³ K		
³⁴ P		³⁵ M		A					L		Z		W		R		
I		A		R		³⁶ D			K				I		Y		
O		T		³⁷ D	M	U	C ₁₇	H	A	W	I	E	C		³⁸ S	E	³⁹ N
T		Y		N		M							Z		T		I
⁴⁰ R	I ₁₆	L	K	E		A									Y ₂₀		E
		D		⁴¹ R	⁴² A	S	Z	E ₉	W	⁴³ S	K	⁴⁴ I			N		B
		A			F					Z		⁴⁵ L	I	L	A		E
				⁴⁶ G	O	R	A ₁₈	C	Z	K	A		I				M
					Y					T		A					
⁴⁷ H	A	J ₈	D	U	K				⁴⁸ Z	A	Z	D	R	O	Ś ₆	Ć ₇	
					A ₂					N		A					

Opracowała mgr **Bożena Zwierzyńska** – nauczyciel bibliotekarz,
PBW w Katowicach – Filia w Bytomiu.

Katarzyna Herich

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

**TAJEMNICA I PRZYGODA, CZYLI TROPIMY ZŁODZIEI WRAZ Z BOHATERAMI KSIĄŻKI
„WAKACJE Z DUCHAMI” ADAMA BAHDAJA**

**KONSPEKT SPOTKANIA KLUBU INTERESUJĄCEJ KSIĄŻKI DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ,
PRZEPROWADZONEGO W BIBLIOTECE PEDAGOGICZNEJ**

1. **Uczestnicy:** sześcioro uczniów klasy V ze szkoły podstawowej.
2. **Czas trwania:** 60 min.
3. **Cele zajęć:**
 - ✓ **Cel ogólny:** promocja i rozwój czytelnictwa dzieci oraz popularyzacja książki *Wakacje z duchami* Adama Bahdaja.
 - ✓ **Cele operacyjne – uczniowie potrafią:**
 - wypowiadać się na temat przeczytanej lektury,
 - twórczo rozwiązywać problemy i uzasadniać swoje wybory,
 - wskazać podstawowe informacje o autorze książki,
 - pracować indywidualnie i w grupie.
4. **Metody pracy:** rozmowa, pogadanka, praca indywidualna ucznia, praca w małych grupach.
5. **Środki dydaktyczne:** test sprawdzający wiedzę o lekturze, ilustracje z książki, rozsypanka, karty pracy, krzyżówka.
6. **Przebieg zajęć:**
 - przywitanie uczniów, wyjaśnienie celu spotkania i pogadanka na temat książki wybranej na zajęcia,
 - ustny sprawdzian z przeczytanej lektury: uczniowie odpowiadają na pytania testu wiedzy o lekturze (załącznik nr 1),
 - w czasie rozmowy kierowanej uczniowie opisują swoje przeżycia związane z lekturą książki *Wakacje z duchami* Adama Bahdaja; nauczyciel zachęca do czytania innych książek tego autora,
 - praca indywidualna: każdy z uczniów otrzymuje ilustrację z książki (do tego ćwiczenia można wykorzystać ilustracje Jarosława Krawczyka do książki *Wakacje z duchami* Adama Bahdaja, przykładowe wydanie: Wrocław, Siedmióróg, 1990) – zadanie polega na wskazaniu sceny w lekturze, którą obrazuje dana ilustracja,
 - praca w małych grupach: uczniowie układają rozsypankę wyrazową związaną z zagadnieniami detektywistycznymi – należy dopasować wyraz do jego znaczenia (załącznik nr 2),
 - uczniowie na przygotowanych kartach pracy (zarys plecaka – załącznik nr 3) rysują przedmioty, które uważają za niezbędne w czasie wyprawy do podziemi zamku,
 - praca indywidualna: rozwiązywanie krzyżówki związanej z treścią lektury,

- podsumowanie zajęć, wypełnienie listy uczestników, rozdanie uczniom kart uczestnictwa oraz kart ewaluacji wewnętrznej,
- zakończenie zajęć i pożegnanie uczniów.

ZALĄCZNIK NR 1: Test wiedzy o książce *Wakacje z duchami* Adama Bahdaja.

1. Skąd chłopcy przyjechali na wakacje? Odpowiedź: *Z Warszawy.*
2. Jak miał na imię Mandżaro? Odpowiedź: *Felek.*
3. Do kogo chłopcy pojechali na wakacje? Odpowiedź: *Do cioci Perelki, pani Lichoniowej.*
4. Jak miała na imię ciocia Perelki? Odpowiedź: *Maria.*
5. Skąd się wzięło przezwisko Paragona? Odpowiedź: *Kiedyś w szkole, zamiast obliczyć resztę, jaką dostanie po zrobieniu zakupów – odpowiedział, że dostanie w kasie paragon („Ile reszty wyda Ci kasjerka?” – „Kasjerka wyda mi paragon”).*
6. Skąd się wzięło przezwisko Mandżara? Odpowiedź: *Pani na geografii pytała, jaki jest najwyższy szczyt w Afryce, Paragon podpowiedział mu, że Kilimandżaro, ale bohater usłyszał tylko część – „Mandżaro”.*
7. Skąd się wzięło przezwisko Perelki? Odpowiedź: *Nie wiadomo. „Perelka od urodzenia jest Perelką”.*
8. Jak miał a imię Paragon? Odpowiedź: *Maniuś.*
9. Dlaczego Perelka nie mógł odpisać cioci na list? Odpowiedź: *Bo go bolał ząb trzonowy.*
10. Chłopcy w swoim klubie stosowali metodę dedukcji, której wcześniej używał pewien słynny detektyw. O kim mowa? Odpowiedź: *O Sherlocku Holmesie.*
11. Jak nazywał się klub? Odpowiedź: *Klub Młodych Detektywów.*
12. Kto był nadinspektorem w klubie? Odpowiedź: *Mandżaro.*
13. Jaką melodyjkę zawsze gwizdał Paragon? Odpowiedź: *Ri-fi-fi.*
14. Jak wyglądał Antoniusz? Odpowiedź: *Był wysoki, postawny i nosił brodę.*
15. Skąd się wzięły duchy na zamku? Odpowiedź: *Studenci historii sztuki udawali duchy, aby zapobiec zburzeniu zamku.*
16. Kim był Marsjanin? Odpowiedź: *Profesorem zoologii.*
17. W jaki sposób Paragon zarobił na prezent imieninowy dla cioci Perelki? Odpowiedź: *Odwoził na wózku bagaże osób, które przyjechały pociągiem.*
18. Czym interesowała się Jola? Odpowiedź: *Astronautyką.*
19. Z ilu członków składał się klub detektywów? Odpowiedź: *Z czterech (Mandżaro, Paragon, Perelka i Jola).*
20. Jaki kolor włosów miała kobieta, która przyjechała z Malarzem i Tyrolczykiem? Odpowiedź: *Srebrny (dlatego chłopcy nazwali ją: „Srebrna”).*
21. Co miało być, a co naprawdę było w najcięższym bagażu trójki gości wiezionym przez Paragona? Odpowiedź: *Składak (kajak), a naprawdę worek cementu.*
22. Co Mandżaro zrobił, kiedy znalazł odcisk podeszwy Marsjanina? Odpowiedź: *Gipsowy odlew.*
23. Który z chłopców udawał ducha? Odpowiedź: *Perelka.*
24. Co pani Lichoniowa dostała w prezencie od chłopców? Odpowiedź: *Atomową maszynkę do ubijania śmietany.*
25. Co ukradli złodzieje, których tropili młodzi detektywi? Odpowiedź: *Obrazy mistrzów szkoły flamandzkiej.*
26. Co zrobił Paragon, kiedy okazało się, że obserwowany przez niego Marsjanin ma zamiar opuścić restaurację, a komendant jeszcze nie nadchodzi? Odpowiedź: *Zemdlał.*
27. Który z bohaterów książki okazał się oficerem służby śledczej? Odpowiedź: *Tajemniczy.*
28. W jaki sposób paragon uwięził na wyspie Tyrolczyka zakopującego skarb? Odpowiedź: *Zabrał mu łódkę, którą tamten przyплыł.*
29. Gdzie rozgrywa się większa część akcji lektury? Odpowiedź: *W podziemiach zamku.*
30. Jak nazywała się koza dziadka? Odpowiedź: *Zazula.*
31. Kim był mąż pani Lichoniowej? Odpowiedź: *Leśniczym.*

ZAŁĄCZNIK NR 2: Materiały do rozsypanki.

KRYMINALISTA	człowiek dopuszczający się przestępstwa; przestępca, zbrodniarz
KRYMINALISTYK	specjalista w zakresie kryminalistyki
KRYMINALISTYKA	nauka o środkach i sposobach wykrywania przestępstw, ich sprawców; także czynności śledcze w procesie karnym mające na celu ściganie za czyny popełnione i zapobieganie przestępstwom
KRYMINALNY	odnoszący się do przestępstwa, związany z kryminalistyką lub z kryminalistą
KRYMINAŁ	więzienie, areszt lub powieść kryminalna, film o tematyce kryminalnej
KRYMINOLOG	specjalista w dziedzinie kryminologii
KRYMINOLOGIA	nauka zajmująca się badaniem przestępczości, sprawcami przestępstw oraz szukająca skutecznych metod zwalczania przestępczości

ZAŁĄCZNIK NR 3: Zarys plecaka – karta pracy.

Opracowała **mgr Katarzyna Herich** – nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Informacji Bibliograficznej PBW w Katowicach.

Lucyna Jabłeka, Danuta Mika

*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Pszczynie*

WYSTAWA JAKO UROZMAICENIE OFERTY BIBLIOTEKI

Jedną z tradycyjnych form działalności bibliotek są wystawy. W pszczyńskiej filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach tradycja ta jest kultywowana od wielu lat.

Początkowo, w związku z niewielką przestrzenią wypożyczalni i czytelnicy, wystawy z konieczności były skromne i ograniczały się przede wszystkim do wystawek książek, którym towarzyszyły dopasowane tematycznie gazetki ściennie.

Gdy w 2009 roku biblioteka przeprowadziła się do obszerniejszej siedziby, pojawiła się możliwość prezentowania większych wystaw. Pierwszą z nich zorganizowano w lutym 2010 roku, dzięki inicjatywie Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 im. J. Korczaka w Pszczynie. Była to, opracowana w języku polskim i niemieckim, wystawa *Janusz Korczak – Udzielić dzieciom głosu*. Jej organizatorami były: Austriackie Forum Kultury i Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej. Na kilkunastu rozwijanych tablicach prezentowała ona informacje o życiu i twórczości wielkiego pedagoga.

Od tej pory kilka razy w roku w bibliotece pojawiają się wystawy prac uczniów i lokalnych twórców oraz ekspozycje wypożyczane bezpłatnie z różnych instytucji kultury, mających siedziby na terenie województwa śląskiego.

Po kolejnej przeprowadzce w 2012 roku, biblioteka zyskała jeszcze więcej miejsca, które można wykorzystywać między innymi na wystawy. Są one prezentowane użytkownikom biblioteki na korytarzu i w obszernej czytelnicy.

Wśród wystaw związanych z Pszczyną i okolicą warto wymienić te ukazujące tradycje regionu. W 2011 roku biblioteka rozpoczęła współpracę z lokalnymi muzeami prywatnymi i tak powstał cykl *Bliskie – coraz bliżej...*, w którym do tej pory zaprezentowane zostały ekspozycje z trzech muzeów mających swoje siedziby na ziemi pszczyńskiej. Były to: Muzeum Regionalne „Smolarnia” z Kobióra, prywatne muzeum Tadeusza Żyły z Jankowic i Muzeum Regionalne „Kamajówka” w Suszcu.

Dwukrotnie (w 2009 i 2013) w bibliotece można było oglądać wystawę prac malarskich Bogdana Kotasa – podopiecznego Środowiskowego Domu Samopomocy w Pszczynie, działającego w ramach Ośrodka Caritas Matka Boża Różańcowa. Wystawy były dużym przeżyciem dla twórcy i jego rodziny, a zwiedzającym wystawę pokazywały bogaty świat wewnętrzny osoby niepełnosprawnej.

Dzięki uprzejmości Ośrodka w marcu 2013 roku w filii w Pszczynie można było zwiedzać kolejną wystawę, tym razem na temat zespołu Folkowianie, działającego przy Środowiskowych Domach Samopomocy w Woli i w Pszczynie. Grupa ta, poprzez wspólne muzykowanie podopiecznych, terapeutów i wolontariuszy, prowadzi szeroko rozumianą terapię osób z upośledzeniem umysłowym oraz zaburzeniami psychicznymi.

Na przełomie listopada i grudnia 2014 roku korytarz i czytelnia biblioteki zamieniły się w przestrzeń poświęconą przyrodzie zarówno ożywionej, jak i nieożywionej oraz związanej z nią działalnością Ligi Ochrony Przyrody. Bogata w ciekawe eksponaty wystawa, została przygotowana przez pracowników Powiatowego Zespołu Szkół nr 2 w Pszczynie z okazji 85-lecia LOP. Wystawie towarzyszyły zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Filia w Pszczynie stale współpracuje z PZS nr 2, prezentując prace uczniów szkoły. Wśród wystaw można wymienić: *Inspiracje malarskie i literackie – beatyfikacja Jana Pawła II*, *Nasze kapliczki przydrożne*, *Zdrowy posiłek w ciągu dnia czy Sny o życiu i śmierci – refleksje*.

Z okazji Światowego Dnia Zespołu Downa (21 marca) oraz Światowego Dnia Wiedzy o Autyzmie (2 kwietnia), w kwietniu 2014 roku w bibliotece można było oglądać prace plastyczne uczniów Powiatowego Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Pszczynie.

Biblioteka wypożycza także profesjonalne wystawy, udostępniane bezpłatnie przez instytucje kulturalne. Są one różnorodne tematycznie, choć skupiają się na regionalizmie i historii. Pierwszą taką wystawą była *Śląska riwiera*, zaprezentowana w bibliotece w marcu 2011 roku. Składała się na nią seria zdjęć Arkadiusza Goli – fotoreportera „Dziennika Zachodniego”, który uwiecznił na fotografiach gliniarki i stawy pomiędzy hałdami kopalń. Wystawa została wypożyczona ze Śląskiego Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach.

Aby przypomnieć zapomniane. Fot. L. Jabłeka.

W październiku 2012 roku w bibliotece można było oglądać wystawę *Człowiek przez duże C*. Była to pierwsza wystawa w obecnej siedzibie biblioteki. Została ona

opracowana przez Międzynarodowy Instytut Dialogu i Tolerancji im. Jana Karskiego w Rudzie Śląskiej. Wystawa – na 21 ilustrowanych planszach – przedstawiała najważniejsze fragmenty biografii Profesora Jana Karskiego – legendarnego kuriera Polskiego Państwa Podziemnego, „człowieka, który próbował powstrzymać Holokaust”, profesora Georgetown University w Waszyngtonie. Wraz z wystawą biblioteka otrzymała bezpłatne egzemplarze towarzyszącej jej broszury.

Niezależnej działalności kulturalnej w okresie stanu wojennego poświęcona była wystawa *Kultura niezależna w Kościele*. Została ona udostępniona odwiedzającym bibliotekę w październiku 2013 roku. Ekspozycja prezentowała najważniejsze działania artystów, którzy nie ugięli się i nie idąc na kompromisy z komunistycznymi władzami, tworzyli dzieła dające otuchę i nadzieję w trudnych dniach stanu wojennego. Wystawa została wypożyczona z katowickiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej. Towarzyszyły jej zajęcia dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W kwietniu 2014 roku biblioteka prezentowała wystawę fotografii Romana Szymańskiego *Wiatraki w Polsce i Europie*, na której można było zobaczyć zdjęcia ukazujące różne rodzaje zabytkowych wiatraków: koźlaki, holendry, paltraki, sokólskie i młynki przydomowe. Wystawa została wypożyczona z Górnos Śląskiego Parku Etnograficznego w Chorzowie, gdzie znajduje się, m.in. osiemnastowieczny wiatrak z Grzawy koło Pszczyń.

Wystawa fotografii Lucjana Buchalika *Opowiem o ich życiu w Afryce* została zaprezentowana w listopadzie 2014 roku. Zdjęcia – przybliżające życie codzienne w krajach Afryki Zachodniej (Mali, Burkina Faso, Benin, Togo) – wypożyczone zostały z Muzeum Miejskiego w Żorach.

Kolejną pozyskaną bezpłatnie wystawą była ekspozycja przedstawiająca działalność ZHP na Śląsku Cieszyńskim w okresie międzywojennym oraz po II wojnie światowej, zatytułowana *Ratujmy Stację Kamińskiego*. Została ona wypożyczona z Centrum Kultury i Sztuki „Dwór Kossaków” w Górkach Wielkich. Można ją było zwiedzać w bibliotece w grudniu 2014 roku. Składały się na nią m.in. archiwalne zdjęcia i wycinki prasowe z lat 30. XX wieku. Wystawa przybliżała też aktualną sytuację trzech budynków dawnej Centralnej Szkoły Instruktorskiej Harcerstwa Męskiego, kierowanej przez Aleksandra Kamińskiego, które obecnie niezagospodarowane, popadają w ruinę. Wystawie towarzyszyły ulotki informacyjne i bezpłatne egzemplarze publikacji *Aby przypomnieć zapomniane*.

W kwietniu 2015 roku – w związku z obchodami Roku Pamięci Ofiar Tragedii Górnos Śląskiej 1945 – biblioteka ponownie nawiązała współpracę z IPN w Katowicach, skąd udało się wypożyczyć wystawę poświęconą wydarzeniom, jakie rozegrały się w 1945 roku po wkroczeniu na teren Górnego Śląska armii radzieckiej.

Poza wystawami spoza biblioteki, w placówce często pojawiają się też wystawy przygotowywane przez jej pracowników. Do najciekawszych z nich należały: *Z szuflady babci i dziadka* (maj 2010), *Pracowity żywot księdza Mateusza Bieloka* (listopad 2010), *Rok Henryka Sławika* (opracowana na międzyszkolny konkurs historyczny w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Studzienicach, kwiecień 2014), *Książki i czasopisma dla nauczycieli 50 lat temu* (wrzesień 2014).

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach – Filia w Pszczynie stara się korzystać z dostępnych zasobów w celu promocji placówki i poszerzania swojej oferty kulturalno-oświatowej. Taka współpraca z różnymi instytucjami przyczynia się również do kreowania pozytywnego wizerunku biblioteki w środowisku edukacyjnym i kulturalnym regionu.

Wystawa jest też jedną z form inspiracji czytelniczej. Prezentowanym w bibliotece wystawom często towarzyszą wystawki powiązanych z nimi tematycznie książek. Są one zachętą do sięgnięcia do zbiorów biblioteki i poszerzenia wiadomości na dany temat.

Wystawy stanowią ciekawy dodatek do oferty edukacyjnej biblioteki pedagogicznej. Warto więc nawiązać współpracę nie tylko z placówkami oświatowymi, ale także z instytucjami, które bezpłatnie udostępniają, a czasem nawet dostarczają wystawy. Wystarczy rozejrzeć się po bliższej i dalszej okolicy, by znaleźć interesującą ofertę.

*Mgr Lucyna Jableka, mgr Danuta Mika – nauczyciele bibliotekarze,
PBW w Katowicach – Filia w Pszczynie.*

Katarzyna Herich*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach*

PRZEPIS NA KONKURS

Ilu kucharzy, tyle przepisów na daną potrawę. Ilu organizatorów, tyle pomysłów na udane przedsięwzięcie. W tym artykule chciałabym przedstawić własny przepis na konkurs, na podstawie rzeczywistego konkursu plastycznego*.

Podstawowe składniki:

- pomysł (idea przewodnia),
- uczestnicy,
- regulamin,
- jury oceniające prace,
- nagrody.

Składniki dodatkowe, wzbogacające przepis:

- sponsorzy,
- dyplomy,
- dokumentacja fotograficzna.

Wykonanie:

Wymyślić tytuł i cele konkursu, sprecyzować jego odbiorców, przygotować regulamin, rozpowszechnić informację o konkursie (pozyskać uczestników), przyjąć prace, powołać jury, ogłosić zwycięzców, wręczyć nagrody.

Tą podstawową i teoretyczną wiedzą dysponowałam, zanim postanowiłam przygotować swój pierwszy konkurs plastyczny.

W praktyce wyglądało to tak:

Tematyka i cele konkursu były ściśle powiązane z terminem jego ogłoszenia. Zależało mi na tym, aby głównym celem konkursu była popularyzacja czytelnictwa dzieci, mimo że nie są one użytkownikami zapisanymi do naszej biblioteki. Uważam jednak, że do obowiązków każdego bibliotekarza należy zapoznanie młodego człowieka z wartościową literaturą i rozbudzanie jego wyobraźni (poprzez dobór odpowiedniej lektury), ponieważ głównie w ten sposób kształtujemy nawyki lekturowe u przyszłych dorosłych czytelników.

Zadaniem uczestników (uczniów klas I-III szkół podstawowych w województwie śląskim) było przygotowanie pracy plastycznej związanej z ich ulubioną książką o zwierzętach – w ten sposób promowałam ideę „Października – miesiąca dobroci dla zwierząt”.

Wybrana lektura miała być czytana w domu, z opiekunem. Ta zasada umożliwiała realizację kolejnego celu konkursu, którym było wzmacnianie więzi międzypokoleniowej w rodzinie. Pozostałe cele i zasady zostały zawarte w regulaminie konkursowym.

Tytuł konkursu również nie był przypadkowy. To cytat nawiązujący do konkretnej sytuacji – rysowania zwierzątka, z wyjątkowej książki Antoine’a de Saint-Exupéry’ego „Mały Książę”.

* Konkurs plastyczny „Narysuj mi baranka” został przeprowadzony w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach w listopadzie 2014 roku.

Kolejnym krokiem było przygotowanie bazy odbiorców informacji o przedsięwzięciu „Narysuj mi baranka”. Baza adresów e-mailowych została pozyskana ze strony internetowej Kuratorium Oświaty w Katowicach. Zaproszenie do udziału w konkursie plastycznym (wraz z plakatem i regulaminem) zostało przesłane do większości szkół podstawowych w województwie śląskim. Informacja o konkursie pojawiła się na stronie internetowej biblioteki oraz na profilu PBW w portalu Facebook.

Wszystkie nadesłane i dostarczone prace zarejestrowałam wraz z podaniem autora, tytułu pracy, książki, z której pochodzi rysunek, danych adresowych szkoły, do której uczestnik uczęszcza oraz opiekuna sprawującego pieczę nad dzieckiem. Ostatnia zapisana praca uzyskała numer 593.

Następnie rozpoczęłam wysłanie wiadomości do szkół, a jednocześnie podjęłam działania mające na celu pozyskanie fundatorów nagród. Zwiększająca się liczba uczestników powodowała konieczność zintensyfikowania próśb o sponsoring – w postaci książek dla dzieci, które można by przeznaczyć na nagrody. Pozytywne odpowiedzi nadeszły z zaledwie kilku wydawnictw. Większość nagród zakupiłam we własnym zakresie i dzięki sponsorom prywatnym.

Następne zadanie organizatora konkursu polegało na powołaniu jury. Jury oceniające prace w konkursie „Narysuj mi baranka” składało się z ekspertów zawodowo zajmujących się szeroko rozumianą sztuką. Specjalistki wybrały najlepsze spośród niemal sześciuset prac plastycznych. Przy ocenie przyjęły kryterium staranności i samodzielności wykonania pracy.

Po zakończeniu obrad pozostało jedynie zawiadomienie zwycięzców, przygotowanie dyplomów i nagród oraz zaproszenie ich (wraz z opiekunami) na specjalną uroczystość wręczenia nagród i wyróżnień.

Plusy organizacji konkursu plastycznego w bibliotece są niepodważalne: nauczyciele (opiekunowie dzieci biorących udział w konkursie) zyskują świadomość istnienia biblioteki pedagogicznej i dedykowanego im księgozbioru (mogą zapisać się do biblioteki i korzystać w jej zasobów), placówka jest widoczna w środowisku – w konkursie brali również udział czytelnicy bibliotek publicznych, jak i wychowankowie domów kultury, drużyn harcerskich i ruchowych. Korzystna była też dla mnie świadomość, że organizując konkurs przyczyniam się do zwiększenia czytelnictwa uczniów klas początkowych. Dodatkową przyjemnością była możliwość oglądania, przygotowanych z dużym zaangażowaniem, prac dzieci.

O minusach trudno pisać, bo wiążą się one z czymś, czego nie udało się przygotować, z jakimś niedociągnięciem organizacyjnym. W moim przypadku była to niemożność zrealizowania postanowionego sobie na początku celu – aby każdy nienagrodzony uczestnik otrzymał podziękowanie za udział w konkursie. Przy tak ogromnej ilości prac okazało się to niemożliwe.

Myślę, że zdobyte przy organizacji konkursu plastycznego doświadczenie pozwoli mi na sprawniejszą i efektywniejszą organizację następnego przedsięwzięcia.

Zapraszam do obejrzenia dokumentacji fotograficznej podsumowującej konkurs plastyczny „Narysuj mi baranka”: <http://blogwib.blogspot.com/2015/02/podsumowanie-konkursu-narysuj-mi-baranka.html>.

*Mgr Katarzyna Herich – nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Informacji Bibliograficznej PBW w Katowicach.*

SIECIOW@NIE

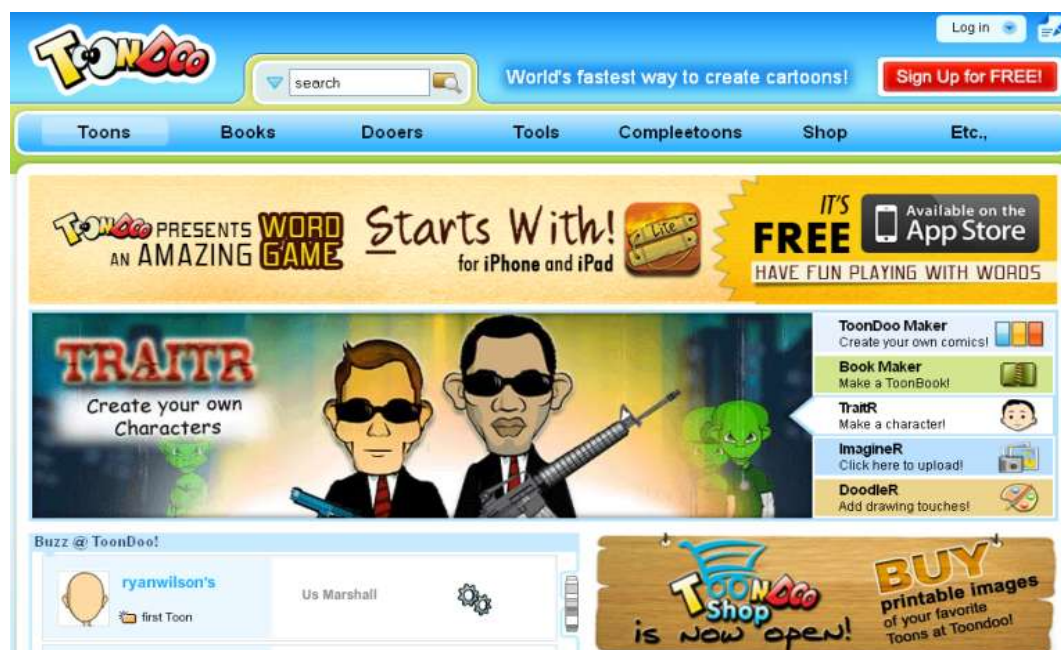
Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

TWORZYMY KOMIKS W ToonDoo

Usługa ToonDoo pozwala na opracowywanie pojedynczych komiksów i całych książeczek komiksowych, dostępnych on-line. Tworzenie komiksu opiera się na doborze layoutu, tła i postaci oraz dołączeniu chmurek z tekstami.

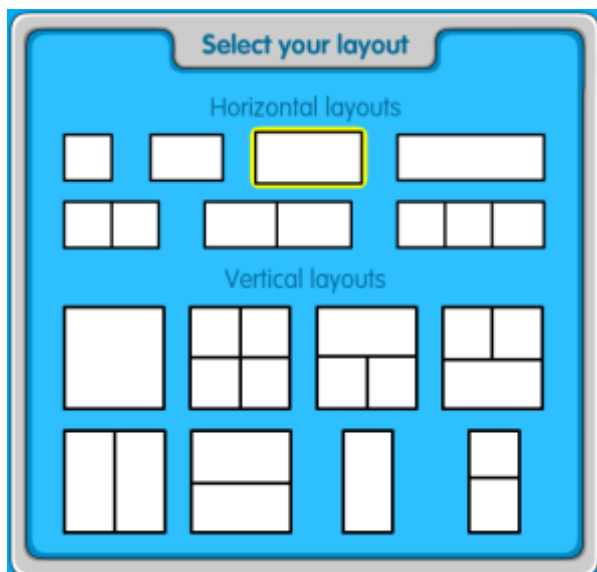
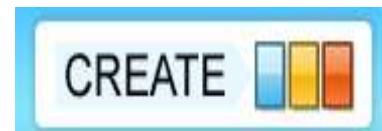
KROK 1: Wchodzimy na stronę: <http://www.toondoo.com/>. Klikamy w czerwony klawisz znajdujący się w prawym górnym rogu (**Sign Up for FREE!**). Aby tworzyć komiks, musimy założyć konto (osoby niezalogowane mogą jedynie przeglądać prace udostępnione przez użytkowników).

KROK 2: Usługa zaproponuje nam dwa rodzaje kont – odpłatne i darmowe. Zakładamy konto bezpłatne, które pozwala na korzystanie z podstawowych funkcji aplikacji. Po kliknięciu w klawisz **Sign up for Toondoo** podajemy: nazwę użytkownika (nick), hasło i adres mailowy. Kiedy rejestracja zostanie pomyślnie przeprowadzona, pojawi się informacja: *Congratulation!*

KROK 3: Logujemy się w usłudze, podając nasz nick i hasło. Po kliknięciu w klawisz **Sign in**, przystępujemy do tworzenia pierwszego komiksu.

KROK 4: Wybieramy klawisz **CREATE**, który znajduje się w prawym górnym rogu. Tworzenie komiksu możemy także rozpocząć od kliknięcia w przyciski **Create Toon** (zakładka **Toons**) oraz **ToonDoo Maker** (zakładka **Tools** lub przycisk w prawej części ekranu).

KROK 5: Na ekranie pojawią się szablony, które są podstawą komiksów. Zawierają od jednego do czterech okienek. Jeżeli utworzony komiks zamierzamy wykorzystać w książeczce komiksowej, musi mieć kształt poziomy (**Horizontal layouts**). – Pionowe kształty (**Vertical layouts**) nie są obsługiwane przez książeczkę. W tym wypadku zostanie wybrane pojedyncze, poziome okienko.

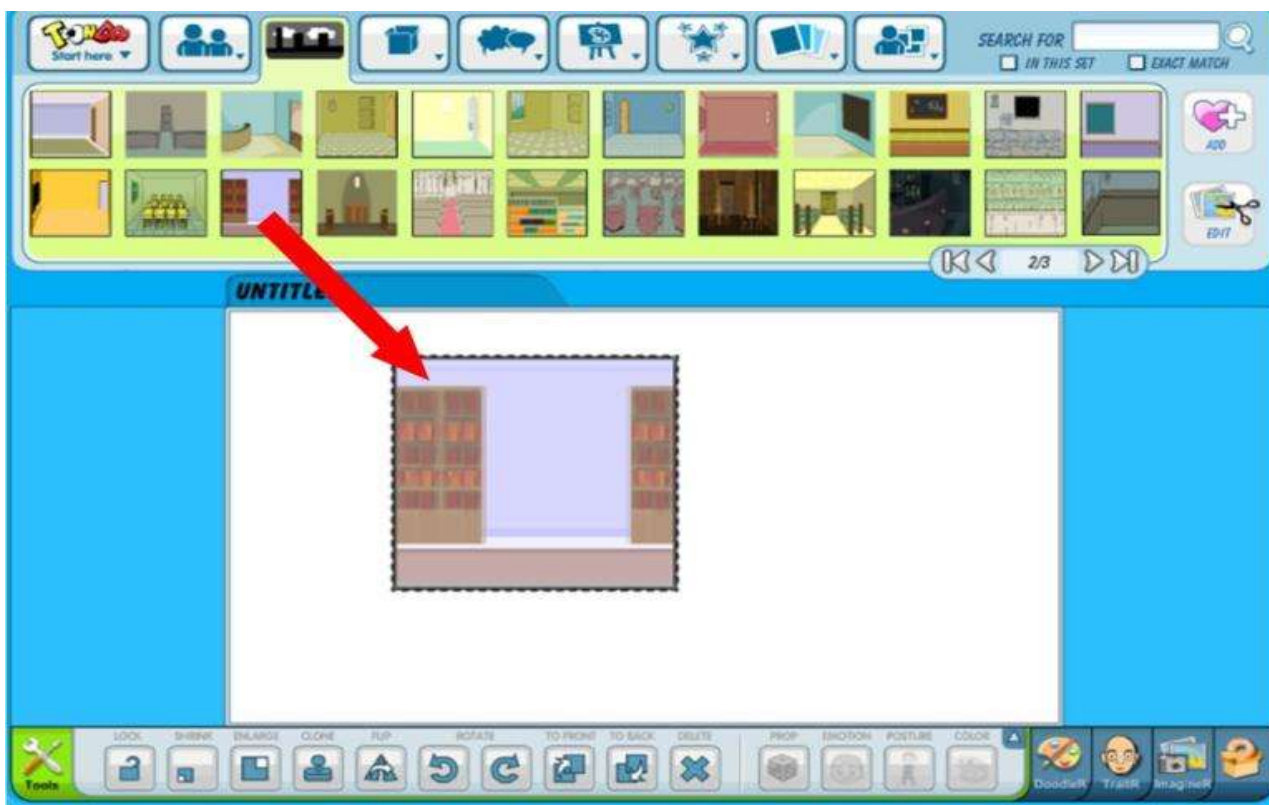
KROK 6: Trafiamy do kreatora, w którym będziemy opracowywać komiks. Można korzystać z gotowych elementów (co zostanie pokazane na kolejnych ilustracjach) lub tworzyć własne.

Na górnej listwie, licząc od lewej strony, udostępniono zakładkę **ToonDoo – Start here**, w której znajdują się przyciski umożliwiające m.in. zapis komiksu, tworzenie nowej historyjki lub edytowanie zapisanego wcześniej projektu. Pozostałe zakładki zawierają pogrupowane w kategoriach: postacie, tła, przedmioty, chmurki, do których należy wpisać tekst, postacie i elementy opracowane przez konkretnych rysowników, ilustracje specjalne (pogrupowane w działach **Christmas**, **Magic** i **Manga**), cliparty oraz galerię, umożliwiającą gromadzenie własnych elementów, na bazie których można opracować komiks. W górnym prawym rogu znajduje się natomiast wyszukiwarka, ułatwiająca odszukanie przydatnych materiałów (słowa kluczowe wpisujemy w języku angielskim).

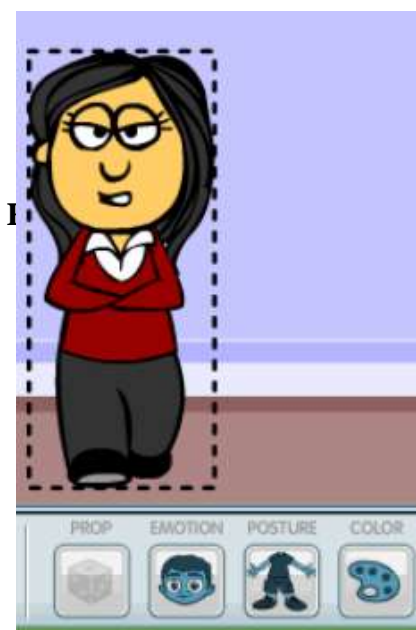
KROK 7: Tworzenie komiksu najlepiej rozpocząć od doboru tła. W tym wypadku wybieramy kategorię **Indoors**. W tym dziale umieszczono m.in. wnętrza przypominające salę lekcyjną lub bibliotekę. Wybrane tło przeciągamy na szablon.

KROK 8: Na tej samej zasadzie dobieramy postacie i ewentualne przedmioty, które będą potrzebne w historyjce – wybieramy je z interesujących nas zakładek i nakładamy na tło. Bohatką tego komiksu będzie bibliotekarka. Tę postać znajdziemy w zakładce **Characters**.

KROK 9: Wybraną postać możemy edytować. Wystarczy ją zaznaczyć i kliknąć w odpowiedni przycisk. Po wyborze klawisza **EMOTIONS** zmieniamy emocje bohaterki. Kolejne klawisze umożliwiają z kolei zmianę jej postawy (**POSTUR**) i koloru (**COLOR**) – postać może być kolorowa, czarno-biała lub przybrać charakter cienia. Pod postacią znajduje się także klawisz **PROP**, który służy do edytowania przedmiotów wprowadzonych do komiksu. Uaktywnia się po ich zaznaczeniu.

KROK 10: W dolnej części strony umieszczono przyciski umożliwiające dalszą edycję postaci. Możemy ją zabezpieczyć przed zmianami (**LOCK**), pomniejszyć (**SHRINK**), powiększyć (**ENLARGE**)

i sklonować (**CLONE**). Przewidziano też odbicie lustrzane (**FLIP**), możliwość obracania postaci (**ROTARE**), jej przesuwanie przed (**TO FRONT**), bądź za inne przedmioty (**TO BACK**) oraz usuwanie (**DELETE**). Te same klawisze przydają się podczas edytowania przedmiotów i chmurzek.

KROK 11: W zakładce **PROPS** szukamy zwoju papirusowego, który przeciągamy na stronę (obiekt ten edytujemy po zaznaczeniu – klawisz **PROP** pod postacią). Wchodzimy także do zakładki z chmurkami. Na stronę przeciągamy wybraną chmurkę i wpisujemy do niej tekst. Jej ogonkiem możemy dowolnie manewrować.

KROK 12: Gotowy komiks zapisujemy (w razie potrzeby będzie go można zmodyfikować). Klikamy w przycisk **ToonDoo – Start Here**, a następnie wybieramy klawisz **SAVE** lub **SAVE AS**. Pojawi się okno, do którego należy wpisać tytuł komiksu (**TITLE**) – bez polskich znaków. Możemy także podać opis (**DESCRIPTION**) i słowa kluczowe (**TAGS**), które ułatwią jego odszukanie wówczas, gdybyśmy się zdecydowali na publikację w galerii. Jeżeli chcemy pozwolić innym użytkownikom na redagowanie naszej historyjki oraz jej wykorzystywanie – zaznaczamy okienka, które znajdują się pod słowami kluczowymi. Należy także zwrócić uwagę na opcje (**OPTIONS**). Tutaj decydujemy, czy udostępniamy komiks publicznie, wysyłamy go do znajomych lub zachowujemy wyłącznie dla siebie – opcja środkowa (**Keep it private!**).

KROK 13: Po zapisaniu komiksu pojawi się okienko, które umożliwi nam pozostanie w kreatorze (**OK!**), przejście na stronę główną (**Goto Page**) lub jego wydruk (**Print Toon**).

KROK 14: Po przejściu na stronę główną możemy zobaczyć efekt swojej pracy. Wchodzimy do zakładki **Toons**, a następnie wybieramy opcję **My ToonDoos**. Trafiamy do działu, w którym będą zapisywane komiksy. Te, które upublicznimy, zostaną oznaczone zielonym kółeczkiem. Natomiast przy komiksach o charakterze prywatnym będzie wyświetlane czerwone kółko. **UWAGA!** Jeżeli zdecydujemy się na wykorzystanie prywatnych komiksów w e-książeczce, która – tworzona w ramach bezpłatnego konta – zostanie opublikowana w galerii ToonDoo, znajdujące się w niej komiksy zostaną udostępnione wszystkim zainteresowanym, bez względu na ich status (prywatne, publiczne).

KROK 15: Po kliknięciu w dany komiks będziemy mogli sprawdzać, ile osób go obejrzało i dodało swój komentarz. Widzimy także, czy ktoś go polubił lub nie polubił, dodał do ulubionych, bądź przededagował (użytkownicy będą mieli taką możliwość, jeżeli wyrazimy zgodę przed zapisem). Pod historyjką znajdują się również klawisze umożliwiające pobranie kodu EMBED (pozwala na osadzenie komiksu na stronie WWW), jej wysłanie na adresy mailowe, wydruk, zapis na komputerze (w formacie PNG), wykupienie dodatkowych funkcji oraz popularyzację za pomocą Twittera i Facebooka. Taką możliwość będą mieli wszyscy użytkownicy, którzy znajdą ją w galerii ToonDoo, jeżeli autor nie zastrzeże sobie prawa do korzystania z jego pracy.

Opracowała **dr Anna Marcol** – nauczyciel bibliotekarz, PBW w Katowicach.

KOMUNIKATY

Monika Rowińska*Biblioteki Szkolne Online***BIBLIOTEKI SZKOLNE ONLINE – POKAŻ, CO ROBISZ!**

W Sieci powstało ciekawe miejsce, w którym mogą się zaprezentować biblioteki szkolne. Grupa nauczycieli bibliotekarzy założyła stronę internetową i stronę na Facebooku, aby walczyć z negatywnymi stereotypami na temat bibliotek w szkołach.

Wszystko zaczęło się na forum internetowym „Biblioteki w Szkole”. Tam się poznałyśmy i wspólnie broniłyśmy bibliotek szkolnych podczas akcji *STOP likwidacji bibliotek*. Pod listem protestacyjnym umieszczonym w Internecie podpisało się wówczas ponad 55 tysięcy osób. W komentarzach internautów umieszczanych pod listem pojawiały się jednak opinie bardzo niekorzystne dla bibliotek szkolnych. Internauci pisali, że praca bibliotekarzy w szkołach ogranicza się do picia kawy i „kiwania palcem w bucie”.

Postanowiłyśmy zmierzyć się z tymi krzywdzącymi stereotypami i pokazać, że nasze biblioteki nie są miejscami z zakurzonymi regałami pełnymi starych książek, których nikt nie chce czytać, a nasza praca nie ogranicza się do podawania lektur szkolnych. W ten sposób powstały blog i strona na Facebooku *Biblioteki Szkolne Online*, które działają od 1 października 2014 roku.

Blog prowadzą nauczycielki bibliotekarki: Beata Haładus ze Szkoły Podstawowej nr 41 w Gliwicach, Bożena Kozieńska z Zespołu Szkół nr 2 w Tychach i Monika Rowińska ze Szkoły Podstawowej nr 4 w Augustowie. Stroną na Facebooku opiekują się nauczycielki bibliotekarki: Joanna Chodzin z Kłodzkiej Szkoły Przedsiębiorczości, Izabela Kamińska-Smolarek z Gimnazjum nr 21 w Toruniu i Małgorzata Sawicka z Gimnazjum nr 2 w Augustowie.

Nasz blog i strona na Facebooku mają tworzyć pozytywny wizerunek bibliotek szkolnych w społeczeństwie. Zdecydowanie najważniejsze są relacje nadsyłane przez nauczycieli bibliotekarzy z ciekawych działań prowadzonych w ich bibliotekach: zajęć, imprez, konkursów, spotkań, wystaw. Na blogu funkcjonuje Top Bibliotek Szkolnych, który zawiera linki do stron internetowych aktywnych bibliotek szkolnych w Polsce oraz mapa z oznaczonymi miejscowościami, które podjęły z nami współpracę.

Jako redakcja Bibliotek Szkolnych Online staramy się, żeby Ministerstwo Edukacji Narodowej dostrzegło potrzeby bibliotek szkolnych. Zorganizowałyśmy akcję *Biblioteki szkolne piszą list do Mikołaja* i przysłane do nas listy bibliotekarzy przekazałyśmy do MEN, obecnie trwa nasza akcja *Biblioteki szkolne bez Photoshopa*. Razem z „Biblioteką w Szkole” i Towarzystwem Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół

Polskich walczyliśmy o włączenie bibliotek szkolnych do Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa oraz przeprowadziliśmy Ogólnopolskie Wybory Książek.

Chcemy Państwa przekonać, że nie warto ograniczać się do narzekania. Musimy walczyć o nasze biblioteki – po pierwsze po to, żeby zostały w szkołach, po drugie po to, żeby dogoniły wreszcie XXI wiek pod względem wyglądu i wyposażenia. Jeśli nie zawalczymy o nasze biblioteki, o odpowiednią promocję naszych działań, o zmianę opinii na temat naszej pracy, to zwycięży przekonanie, że biblioteki w szkołach są niepotrzebne.

Zachęcamy Państwa do podjęcia współpracy z Bibliotekami Szkolnymi Online. Szukajcie nas pod adresem: <http://biblioteki-szkolne.blogspot.com/>. Pochwalcie się Państwo tym, co robicie w swoich bibliotekach, pisząc na adres: biblioteki-szkolne@wp.pl. Dołączcie do naszego Facebooka, włączajcie się w nasze akcje, komentujcie razem z nami działania MEN dotyczące naszych bibliotek. To ma sens i przynosi efekty!

*Mgr Monika Rowińska – nauczyciel bibliotekarz SP nr 4 w Augustowie,
redaktor blogu Biblioteki Szkolne Online.*

Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

**„BIULETYN NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY”
BEZPŁATNE CZASOPISMO ONLINE**

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji oraz nowy system wspomagania szkół. Wokół takich zagadnień koncentruje się problematyka „Biuletynu Nauczycieli Bibliotekarzy” (ISSN 2300-5955) – ogólnopolskiego czasopisma elektronicznego, współtworzonego przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach. Rocznik powstaje od 2012 roku, jako integralna część serwisu Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP.

Każdy numer ma stałą strukturę. Zawiera artykuły teoretyczne i praktyczne, informacje dotyczące ważnych przedsięwzięć, wydarzeń i konferencji, omówienia polecanych lektur oraz materiały przydatne bibliotekarzom (scenariusze zajęć, sylabusy, zestawienia bibliograficzne, samouczki obsługi wybranych programów i aplikacji internetowych), które wpisują się w tematykę poszczególnych roczników. Schemat stałych działów jest następujący:

- *Z teorii,*
- *Z praktyki,*
- *Materiały,*
- *Relacje i sprawozdania,*
- *Komunikaty,*
- *Polecane lektury.*

Celem czasopisma jest popularyzacja dobrych praktyk oraz wymiana informacji i doświadczeń zawodowych.

W każdym roku szkolnym tematyka BNB koncentruje się wokół konkretnego zagadnienia, związanego z działalnością bibliotek pedagogicznych i szkolnych oraz nowych wyzwań, które stają przed nauczycielami bibliotekarzami. Dotychczas ukazały się trzy roczniki, zatytułowane: *E-learning w bibliotekach pedagogicznych* (2012), *Biblioteka pedagogiczna wsparciem dla nauczycieli* (2013), *Wspomaganie szkół i placówek oświatowych* (2014). Kolejne zeszyty będą publikowane na początku każdego roku szkolnego.

Aktualnie trwają prace nad czwartym numerem, który w całości zostanie poświęcony problematyce wykorzystania nowoczesnych technologii w edukacji. Na jego łamach pojawią się m.in. samouczki obsługi kreatora stron internetowych Weebly i aplikacji Blabberize, za pomocą której można opracować „gadające” zdjęcie.

Już dzisiaj zapraszamy do lektury i współtworzenia kolejnych numerów czasopisma. Wszystkie roczniki BNB oraz wskazówki dla autorów udostępniono pod adresem: <http://bnb.oeiizk.waw.pl/>.

*Dr Anna Marcol – nauczyciel bibliotekarz PBW w Katowicach,
redaktor naczelny „Biuletynu Nauczycieli Bibliotekarzy”.*

Z RELACJI UCZESTNIKA

Kamila Jakubczyk*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Dąbrowie Górniczej***XI FORUM BIBLIOTEKARZY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO:
„BIBLIOTEKA – PRIORYTETY I POMYSŁY”**

Tegoroczne, jedenaste już Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego, odbyło się 27 marca w murach Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Obrady przebiegały pod hasłem: *Biblioteka – priorytety i pomysły*. Tematyka Forum skupiała się wokół zagadnień związanych ze specyficzną działalnością bibliotek naukowych, publicznych, pedagogicznych i szkolnych oraz promocją podejmowanych przez nie inicjatyw na rzecz lokalnego środowiska. Ideą Forum była wymiana poglądów i doświadczeń, integracja środowiska bibliotekarskiego oraz zaakcentowanie roli biblioteki we współczesnym, zmieniającym się świecie.

Zebranych powitała prof. nadzw. dr Katarzyna Szczepańska-Woszczyna, Prorektor ds. Kształcenia i Współpracy z Zagranicą, dziekan Wydziału Zarządzania, Informatyki i Nauk Społecznych Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Wśród prelegentów tegorocznego Forum znalazły się przedstawicielki Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach, które zaprezentowały dwa wystąpienia.

Pierwsze z nich – *Wspieranie uczniów w odbiorze tekstów kultury na przykładzie programu „Tu puka sztuka”*, realizowanego w PBW w Katowicach – przygotowały i zaprezentowały **Katarzyna Czapla-Durska** i **Aleksandra Zielińska**. Prelegentki podzieliły się swoimi doświadczeniami z pracy z programem własnym *Tu puka sztuka*, przybliżającym dzieciom i młodzieży historię sztuki w atrakcyjny dla nich sposób.

Fot. K. Lis.

Drugie wystąpienie – *Nowe formy wspomagania pracy szkół i placówek – szansą i wyzwaniem dla bibliotek pedagogicznych* – przygotowała i przedstawiła **Kamila Jakubczyk**. Podczas wystąpienia przedstawione zostały założenia nowego systemu wspomagania pracy szkół i nauczycieli, dotyczące m.in. zmian w doskonaleniu zawodowym nauczycieli oraz nowych zadań nałożonych na biblioteki pedagogiczne, ośrodki doskonalenia nauczycieli i poradnie psychologiczno-pedagogiczne od 1 stycznia 2016.

Fot. K. Lis.

Omówione zostały szczegółowo zasady działania publicznych bibliotek pedagogicznych, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*, według których placówki te mają wspomagać szkoły w realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych, z naciskiem na wykorzystywanie TIK w codziennej pracy nauczycieli oraz biblioteki szkolne, głównie w zakresie organizacji i zarządzania.

Przybliżona została rola SORE (Szkolnego Organizatora Rozwoju Edukacji) jako osoby współpracującej z placówką i odpowiedzialnej za dostosowanie oferty doskonalenia zawodowego nauczycieli do faktycznych, zdiagnozowanych potrzeb szkoleniowych (rozwojowych) grona pedagogicznego konkretnej placówki. Omówiono ideę tworzenia sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli oraz zadania koordynatora, kierującego jej pracą. Podkreślono możliwości i oczekiwania wobec bibliotek pedagogicznych w zakresie TIK, z uwzględnieniem potrzeby organizacji szkoleń zarówno stacjonarnych, jak i e-learningowych, wzmacniających kompetencje cyfrowe nauczycieli.

W programie Forum, oprócz powyższych wystąpień, znalazły się również następujące referaty:

- *Kreatywnie i aktywnie. Działalność bibliotek publicznych województwa śląskiego w 2014 roku* (dr Magdalena Madejska, Biblioteka Śląska w Katowicach),
- *Analizy w zakresie statystyki kultury na Słowacji i ich realizacja w bibliotekach* (dr Darina Janovska, Słowacka Biblioteka w Martinie),
- *Polscy autorzy na łamach współczesnej słowackiej prasy bibliotekarskiej* (Tomasz Trancygier, Słowacka Biblioteka Narodowa w Martinie),
- *Działalność Biblioteki Regionalnej Karwina w środowisku lokalnym* (Helena Legowicz, Biblioteka Regionalna w Karwinie),
- *Bibliotekarz jako pracownik wiedzy* (dr Radosław Molenda, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej),
- *Wiedza, nauka i rozrywka w The Library of Birmingham* (Barbara Maria Morawiec, „Lustro Biblioteki”),
- *Przerwa międzylekcyjna w bibliotece szkolnej* (dr Renata Sowada, Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 w Częstochowie).

Organizatorami konferencji były Biblioteka Akademicka im. prof. Jerzego Altkorna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Sekcja Bibliotekarska przy Oddziale Związku Nauczycielstwa Polskiego w Częstochowie i Sekcja Bibliotekarska przy Okręgu Śląskim Związku Nauczycielstwa Polskiego w Katowicach. W wydarzeniu udział wzięło ponad 200 osób (także spoza województwa śląskiego) – pracowników bibliotek, organów prowadzących biblioteki i szkoły, przedstawiciele samorządów, dyrektorów szkół i bibliotek oraz wszystkich, którym bliskie były poruszane zagadnienia.

Konferencję podsumowała dr Renata Sowada, dziękując za udział w wydarzeniu i zapraszając na kolejną, przyszłoroczną edycję Forum.

*Mgr Kamila Jakubczyk – nauczyciel bibliotekarz,
PBW w Katowicach – Filia w Dąbrowie Górniczej.*

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA
im. Józefa Lompy

ul. kard. S. Wyszyńskiego 7, 40-132 Katowice
tel. 32 258-38-38, 32 258-57-84, fax 32 258-18-15
e-mail: biblioteka@pbw.katowice.pl

Godziny otwarcia:

WYPOŻYCZALNIA

poniedziałek – piątek 9.00-19.00
sobota 8.00-14.00

CZYTELNIA

poniedziałek – piątek 8.00-19.00
sobota 8.00-14.00

PRACOWNIA KOMPUTEROWA

poniedziałek, czwartek, piątek 9.00-15.00
wtorek, środa 9.00-18.30

WYDZIAŁ ZBIORÓW SPECJALNYCH
– ZBIORY AUDIOWIZUALNE

poniedziałek, środa, piątek 8.00-14.30
wtorek, czwartek 10.00-17.00

WYDZIAŁ INFORMACJI BIBLIOGRAFICZNEJ

poniedziałek – piątek 8.00-15.00

WYDZIAŁ INSTRUKTAŻOWO-METODYCZNY
EDUKACJI REGIONALNEJ

poniedziałek – piątek 8.00-11.00

**Konferencja *Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę.*
Technologia, edukacja, kultura (28 maja 2015 roku)**

Fot. A. Marcol